

PRVA KNJIGA

¹ Decemviri so bili po hudem odporu patricijev leta 451 pred n. št. izvoljeni in so dobili neomejeno oblast, da bi dali plebejcem in patricijem enake pravice in tako izpolnili vrzel med obema stanovoma, t. j., da bi sestavili novo zakonodajo. V prvem letu so dovršili 10 desk zakonov, v naslednjem letu pa sta bili dodani še dve.

² Vojaški tribuni s konzularno oblastjo so bili v letih od 444 do 367 pred n. št.

³ Po bitki pri Filipih, v kateri sta se bojevala Oktavianus in Antonius proti Brutu in Kasiju. Oba, Brutus in Kasius, sta se dala prostovoljno usmrtiti.

⁴ Seksta Pompeia je M. Agripa v pomorski bitki med Milami in Naulohom l. 36 pred n. št. popolnoma potolkel. Naslednje leto je bil v Aziji usmrčen.

⁵ Antonius se je sam usmrtil.

⁶ Cezar, t. j. Oktavian, je bil od l. 31 do 23 devetkrat zaporedoma konzul; tribunicijsko oblast je dobil v zadnjem letu (23).

⁷ Zakoni, ki naj bi ščitili provinciale proti uradnikom, so bili zakoni *de pecuniis repetundis*.

⁸ Mlajše Oktavie (Augustus je namreč imel dve sestri, obe z imenom Oktavia), ki je bila najprej poročena z Gaiom Marčelom, potem z M. Antoniom.

⁹ Rodil se je l. 63 pred n. št. Bil je nizkega rodu, a je bil že od mladosti z Oktavianom v zelo zaupnem odnosu.

¹⁰ V letih 28 in 27 pred n. št.

¹¹ Marcelus, ljubljenec rimskega ljudstva, je umrl l. 23. Z njim je Augustus omožil svojo hčerko Julio in po njegovi smrti z Agripo. Iz tega zakona so bili Gaius in Lucius Cezar, Agripa Postumus, Julia (mlajša) in Agripina.

¹² Od Livie iz rodu gens Claudia.

¹³ Agripa je umrla l. 12 pred n. št.

¹⁴ Postumus se imenuje, ker ga je Livia porodila šele po smrti svojega moža.

¹⁵ Od mlajše Antonie, hčerke Oktavie in Antonia.

¹⁶ Drusus mlajši od Vispanie Agripine.

¹⁷ L. 9 po n. št.

¹⁸ Agripa Postumus.

¹⁹ Tiberius je živel od l. 6 pred n. št. do 2 po n. št. v zavisti in jezi do Augusta ter do Gaia in Lucija Cezarja na otoku Rodos.

²⁰ Drusu, lastnemu Tiberiovem sinu, in Germaniku, Tiberiovem adoptiranemu sinu.

²¹ Kakor poroča Dio Kasius, je dala baje Livia smokve, ki jih je Augustus rad jedel, zastrupiti, ko so še vi-sele na drevesih.

²² Tja ga je bil namreč Augustus poslal malo pred smrtjo, od Augusta se je poslovil v Beneventu in potoval po kopnem proti severu.

²³ Mesto v Kampaniji.

²⁴ Naslov je stal za njegovim imenom pred edikti in pismi. Že zgodaj so si ljudski tribuni vzeli pravico skli-cevati senat.

²⁵ Germanikus, sin Drusa in Antonie, Augustove nečakinje, se je rodil v septembru l. 15 pred n. št.; zdaj je bil torej 29 let star. Njegove odlične lastnosti so mu pridobile spoštovanje in ljubezen, tako da je Augustus pri posinovljenju Tiberia (4 po n. št.) temu ukazal, naj ga sprejme kot sina.

²⁶ Oporoke so spravljali navadno v svetišču, zlasti v Vestinem.

^{26a} En sesterce je bil vreden približno 4 US cente, en US dolar bi bil enak 25 sestercom. Vrednost Augustovega volila bi znašala torej 1,740.000 US dolarjev.

²⁷ Augustus je dal med Tiberio in cesto via Flaminia zgraditi mavzolej za pokop cesarskih članov.

²⁸ To je a. d. XIV Kalendas Septembres (19. avgust) l. 43 pred n. št., ko je bil pred svojim dvajsetim letom izvoljen za konzula.

²⁹ Valerius Korvus je bil šestkrat, Marius sedemkrat konzul. — Tribunijsko oblast je dobil a. d. V. Kal. Iul. (27. junija) 23 pred n. št.

³⁰ Adoptivnega očeta Iulia Cezarja.

³¹ Z Reno, Donavo in Eufratom.

³² Konzula M. Antonia l. 44 pred n. št.

³³ Namreč triumvirji sami.

³⁴ Marka in Decima.

³⁵ Brundisijski je bil sklenjen 40 pred n. št., Tarentin-ski 37 pred n. št.

^{*} Marka Lolija so Germani porazili ob napadu na rimski tabor; celo legijskega orla je zgubil.

³⁷ Varo Murena in Egnatius Rufus sta nasnovala za-roto zoper Augusta, prvi l. 23 pred n. št., drugi 19 pred n. št. Antoniu Iulu, sinu triumvira in Fulvie, so dokazali prešuštvo z Julio; zato je bil na sumu, da je stremel za vlado.

³⁸ Tiberius Klaudius Nero, prvi mož razvpite Livie je le-to l. 38 pred n. št. na videz prostovoljno prepustil Augustu. Leta 42 je rodila Tiberia in je bila zdaj noseča z drugim sinom Drusom.

³⁹ Pedius Polio je bil eden izmed najgrših požeruhov in zapravljalcev, ki je dal celo žive sužnje metati v svo-je ribnike.

⁴⁰ Ta kip je bil postavljen v kuriji.

⁴¹ Le-ta je bil konzul l. 11 po n. št.; bil je izredno umerjen mož.

⁴² Drugo ime Livie, potem ko je bila sprejeta v Julij-sko rodovino.

⁴³ Volilna pravica ljudstva je bila že med triuviratom odpravljena. Augustus jo je spet vrnil ljudstvu, toda le na videz. Zdaj pod Tiberiom so vse volitve prešle na senat.

⁴⁴ To je bila posebna odlika za pretorje; ti so nam-reč imeli pri igrah, ki so jih vodili, razen triumfalne obleke tudi triumfalni voz.

⁴⁵ Vsaka legija je imela šestdeset centurionov in šest tribunov. Sestajala je iz 10 kohort, kohorta iz 3 mani-pulov, manipul iz 2 centurij. Na 10 centurij je prišel en tribun.

⁴⁶ Zdaj Vrhnika.

⁴⁷ Drusovih.

⁴⁸ Ta lunin mrk je bil 27. septembra l. 14 po n. št.

⁴⁹ Imeli so prazno vero, da s hrumom in kovinastimi instrumenti podpirajo Luno pri njenem boju.

⁵⁰ Iz obeh rodov je namreč izvirala cesarska družina.

^{50a} Upor panonskih legij, ki ga Tacit opisuje v po-glavjih 16–30 prve knjige Analov, je izbruhnil po Tibe-rijevem naglem povratku iz Ilirika v Rim k Augustovi smrtni postelji. Uprle so se tri legije, ki so bile redno stacionirane v treh panonskih mestih: legio XV Apolli-naris v Emoni (Ljubljana), legio VIII Augusta v Poeto-vioni (Ptuj) in legio IX Hispana pa v Siscii (Sisak). Na poletnih manevrih pa so bile zbrane nekje okoli Nau-porta (Vrhnika). Na senatni seji 17. septembra, ki jo Tacit tako izčrpno popisuje in ki je odločila o Tiberije-vem vladanju, je ta za upor že vedel. K legijam je poslal

sina Drusa, ki je legije pomiril, zlasti po 27. septembru 14, dneva luninega mrka. Primeri H. H. Schmid, *Historia* 7, 1958, 378 ssl.

⁵¹ Enaindvajseta se je imenovala *Rapax*, peta *Alauda*, prva *Germanica*, dvajseta *Valeria Victrix*.

⁵² Drusu namreč in njegovim potomcem je dal senat priimek Germanikus. Tudi Tiberius ga je imel, čeprav le redko.

⁵³ Namreč Livie, Augustove žene.

⁵⁴ Poznejšega cesarja Kaligulo, roj. 31. avgusta l. 12 po n. št.

⁵⁵ Tiberius je bil iz klavdijskega rodu, Julia pa cesarjeva hči.

⁵⁶ Germanikov brat, poznejši cesar.

⁵⁷ Mišljeni so pantomimi, ki so bili pod Augustom izredno priljubljeni. Pilades iz Cilicije in Batilus (Bathyllus) iz Aleksandrije sta bila mojstra v pantomimih, prvi za tragične, drugi za komične predmete.

⁵⁸ Na levem bregu Rene, ker je bil ta del Germanije že zdavnaj pod rimsko oblastjo, v nasprotju z onim delom na desnem bregu, ki so ga Rimljani zasedli pred Varovim porazom.

⁵⁹ Vse svečeniške osebe se niso hotele dotikati mrličev, ker so mislile, da jih taka dotika onečišča.

⁶⁰ Plinius starejši, avtor spisa *Historia naturalis*, ki je sam služil v Germaniji pod Pomponiom Sekundom.

⁶¹ Ta prisega je bila prvič 1. januarja 42 pred n. št., ko je vse odredbe umorjenega Cezarja, ki so se tikale države, potrdil sklep senata in so triumvirji in magistrati na to prisegli. Isto se je zgodilo tudi glede odredbe Augusta, ko je še živel.

⁶² Bitinija je spadala k provincam, ki so po Augustovi odredbi stale pod oblastjo senata v nasprotju s cesarskimi provincami. V te senatorske province so se za eno leto pošiljali senatorji, ki so bili pred petimi leti konzuli ali pretorji, in sicer kot upravitelji; določil jih je žreb in so se imenovali prokonzuli.

⁶³ Prave sibilinske preročbe so bile spisane v grškem jeziku, njih vsebino poznamo samo iz odlomkov pri Liviu in drugih. Hranile so se v kleti Jupitrovega svetišča, in sicer v kamnitem zaboju. Leta 671 po ustanovitvi Mesta so pri nekem požaru zgorele. Iz povsod poznanih preročb so napravili novo zbirko, iz katere sta dala Augustus in Tiberius odstraniti vse, kar je bilo nepristno. Za poizvedovanje pri teh preročbah, ampak samo na ukaz senata, je bil ustanovljen kolegij, ki je v začetku štel dva moža, pozneje pa deset, nato pod Sulo in Au-

gustom pet do konca njihovega življenja. Spraševanje in poizvedovanje v sibilinskih knjigah je bilo dovoljeno vpričo uradnikov ob posebnih dogodkih.

⁶⁴ Obe, Ahaja in Macedonija, sta bili namreč senatovi provinci; njun položaj je bil manj ugoden kakor položaj cesarskih provinc. Cesarski legati še daleč niso povzročali toliko stroškov kakor senatorski prokonzuli; tudi so prvi upravljali več provinc: na primer tu legat Mezije tudi provinci Ahajo in Macedonijo. Dalje so se senatorske province razdeljevale po žrebu, medtem ko so se cesarske podeljevale po cesarjevi odredbi navadno vrlim in sposobnim možem.

⁶⁵ Ker so bili gladiatorji kupljeni sužnji, vojni ujetniki ali obsojeni zločinci, torej ne svobodni možje.

⁶⁶ Plače igralcev so sčasoma tako narasle, da je bilo treba določiti neki maksimum; to se je zgodilo zlasti pod Tiberiom. — Pokrovitelji so bili najeti ljudje, ki so temu ali onemu igralcu ploskali, nasprotnike pa izžvižgali.

⁶⁷ Klanis, zdaj Chiana, je reka v Etruriji, ki se izteka v Tiberio. Arnus zdaj Arno.

⁶⁸ Interamna mesto v Umbriji.

⁶⁹ Mezija vzhodni predeli Balkanskega polotoka.

DRUGA KNJIGA

¹ Tako imenovanih po ustanovitelju države: Arsaces, 256 pred n. št.

² Leta 36 pred n. št., ko je Antonius doživel zelo sramoten poraz.

³ Bila sta Fraataces in Orodes II.

⁴ T. j. Augustus.

⁵ L. 53 pred n. št.

⁶ Rimski pisatelji večkrat omenjajo zapečatenje shramb. Ciceronova mati je zapečatila celo prazne steklenice.

⁷ Scitski narod na jugovzhodu Kaspiškega morja (v Dahestanu).

⁸ Le-ta, sin Tigranesa I., je l. 36 pred n. št. podpiral Antonia v vojni zoper Parte, zdi pa se, da pri tem ni resno mislil, kajti slednjič je pustil Antonia na cedilu. Zato se je ta maščeval, ko je l. 34 pred n. št. prišel v Armenijo; zvičajno je zvalil Artavasda v svoj tabor in

ga dal kmalu nato vkleniti v srebrne okove; pozneje ga je celo peljal v Aleksandrijo v triumfu, in sicer v zlatih okovih Kleopatri v čast. Štiri leta pozneje (30 pred n. št.) ga je dala Kleopatra, kateri ga je Antonius predal, usmrtiti.

⁹ Tigranes, Artaksiov brat, je zasedel prestol Armenije l. 20 pred n. št. Tiberius Nero se imenuje poznejši cesar Tiberius, preden ga je Augustus posinovil.

¹⁰ Sin Agripe in Julije, Augustov posinovljenec in brat Lucia Cezarja. Umrl je, ko se je vračal iz Armenije.

¹¹ Noč so delili od sončnega zahoda do vzhoda v štiri nočne straže po 3 ure.

^{11a} Albis, t. j. Elbe, Laba.

¹² Močan germanski narod, ki je prebival od reke Sieg do reke Ruhr. Suebi prav tako veliko germansko pleme na obalah Vzhodnega morja, od koder so se razširili proti zapadu in jugu. Ime Suebi pomeni pravzaprav »nomade«. Maroboduus, knez Markomanov, ki so pripadali k zvezi Suebov, si je med dveletnim bivanjem v Rimu prisvojil rimsko omiko in vojno umetnost. Ko se je vrnil domov, je nameraval Markomane, ki so prebivali na bregovih Rena in Maina, odpeljati; polastil se je zemlje Bojev (Čehov) ter je napravil to deželo za središče zveze narodov, ki je segala do severnih bregov Donave. Na to čedalje bolj se večajočo moč so v Rimu gledali nezaupljivo; Tiberius naj bi (l. 6 po n. št.) Maroboduua napadel z juga in zahoda. To pa se ni zgodilo zaradi vstaje Panoncev in Dalmatov in Augustus je bil zadovoljen, da je mogel z Maroboduom skleniti mirovno pogodbo.

¹³ Kdor je bil obtožen zaradi kakega zločina, je pri Rimljanih že od davnih časov oblekel žalno obleko (sordida vestis).

¹⁴ Tako da bo obtoženec, Libo, lahko takoj na vsako obdolžitev odgovoril.

¹⁵ Ta je bil državni suženj (servus publicus), ki je upravljal državno blagajno. Sužnje Libona, ki so proti njemu izpovedali, je dal Tiberius prodati njemu, da bi kot sužnji nekoga drugega lahko nastopili proti svojemu prejšnjemu gospodarju kot priče.

¹⁶ Zgoraj I, 14 se poroča, da je bilo dvanajst pretur in da je Tiberius izjavil, da bo to število obdržal.

¹⁷ Ta je bil sin slavnega govornika Marka Valeria Mesale Korvina in brat zgoraj (I, 8) omenjenega Mesale Valeria. S posinovljenjem je prišel iz očetovega rodu v rod Aureliov, kateremu je pripadala njegova mati, ter si je po bratovi smrti nadel njegov priimek Mesalinus.

Bil je eden izmed najnižkotnejših Tiberiovih prilizovalcev.

¹⁸ Te podobe (imagines) so bile voščene maske, narejene in pobarvane tako, da so bile kar najbolj podobne živi osebi, katero so predstavljale. Visele so na stenah v atriju. Pri pogrebih so jih nosili spredaj tako, da so jih ljudje, ki so po zunanosti bili podobni, držali pred svojim obrazom in ustrezno oblečeni nosili tudi vse insignije oseb, katere naj bi predstavljali.

¹⁹ Ta je bil takrat consul designatus, brat Pomponia Grecina, ki je bil prijatelj pesnika Ovida. Naslednje leto (17 po n. št.) je bil hkrati s Celiom Rufum konzul; l. 19 je bil vdrugič poslan v Mezijo, da bi traškega kralja z zvijačo zvalil v ujetništvo. Nato je igral važno vlogo za Tiberiove vlade in je dobil zaradi cesarjeve naklonjenosti v upravo Sirijo do svoje smrti (33 po n. št.).

²⁰ Namreč s Tarpejske skale na zahodni strani Kapitola.

²¹ Na vzhodni strani mesta, kjer je bilo po navadi morišče. Kadar naj bi bil rimski državljan obsojen v smrt, so v raznih delih mesta trobili in nazadnje pred hišo zločina. Po stari navadi so obsojenca šibali do smrti, potem pa mu s sekiro odsekali glavo.

²² Tu je mišljen zlasti C Fabricius Luscinus, ki ga starodavniki često omenjajo zaradi njegove preprostosti in vzdržnosti.

²³ T. j. Livie, Tiberiove matere.

²⁴ 1.000.000 sestercijev.

²⁵ Njegov ded, tisti slavní govornik — osem let starejši od Cicerona — je imel ogromno bogastvo, ki si ga ni pridobival vedno na pošten način. Njegov sin in oče tukaj omenjenega M. Hortala je bil Kvintus Hortensius Hortalus, ki se je vedel nevredno svojega očeta in mu je premoženje zapravil. Zaradi njega je rodbina propadla. Če se tu imenuje govorništvo dedina rodbine, je to nekoliko pretirano, kajti razen slavnega govornika in njegove hčere Hortensie, Hortalove tete, se ni noben član rodbine v govorništvu odlikoval.

²⁶ Znan je samo en diktator in dva konzula tega imena.

²⁷ To je storil, da bi ne imeli v rokah dokaza za Agripovo smrt. — Kosa je bilo etrursko mesto, pa tudi predgorje pri mestu.

²⁸ Klemens je bil suženj Agripe in kot takega je po smrti Augusta, Agripovega adoptivnega očeta, podedoval Tiberius.

²⁹ Nero, Drusus, Gaius Kaligula, Agripina in Drusila, kajti Livia (Iulia) se je rodila pozneje.

³⁰ Lucia in Gaia Cezarja.

³¹ Vsa Azija in Egipt.

³² Province, ki so stale pod oblastjo senata, so se razdeljevale po žrebu.

³³ Le-ta je po adopciji prišel iz gens Iunia v gens Caecilia in se je imenoval s polnim imenom Kvintus Cecilius Metellus Kretikus Silanus. Sirijo je upravljal od l. 11 po n. št. Do poroke njegove hčere z Neronom, Germanikovim sinom, ni prišlo, ker se je ta oženil z Drusovo hčerjo Julijo.

³⁴ Pompeiova stranka, ki je še po njegovi smrti nadaljevala vojno proti Juliju Cezarju.

³⁵ Bil je l. 23 pred n. št. z Augustom sam konzul.

³⁶ Na Drusa in Germanika.

³⁷ Znani Ciceronov prijatelj. Njegova hči Pomponia je bila mati Vipsanije, ki je bila poročena s Tiberiom in mu je rodila Drusa.

³⁸ Tiberius je Germanika adoptiral.

^{38a} Ureditev problemov ob Donavi je imela za bazo ozemlje Ilirika, t. j. zahodnega Balkana in jugovzhodnih Alp.

³⁹ V bližini razvalin starega mesta Sardes se imenujejo nekatere revne turške hiše »sfert«. — Magnesia ob Sipilu v Lidiji zdaj Manisa z neznatnimi razvalinami. — Temnos, Egeje, Mirina in Cima ležijo v Misiji; Filadelfea, Apolonidea, Mostene, Hirkania, Hierocesaria in Tisolus so v Lidiji.

⁴⁰ Bila je brzkone osvobodjena sužnja; njeno imetje so po zakonu zahtevali za fiskus, ker ni bilo nobenega dokazanega dediča.

⁴¹ Tistim, katerim bi pravzaprav pripadala dediščina.

⁴² T. j. Proserpini kot sestri Bakha ali Libera — Circus Maximus je bil med Palatinom in Aventinom; svetišče, navadno imenovano aedes Cereris, je stalo na pobočju Aventina. A. Postumius ga je bil obljubil kot diktator.

⁴³ A. Atilius Kolatinus, konzul v letih 258 in 254 pred n. št.

⁴⁴ Mesto ob Propontidi, ki se je pozneje imenovalo Heraklea, sedaj Eregli.

⁴⁵ Samotračani: otok Samotrake je na severu Egejskega morja.

⁴⁶ To je Novi Ilium, ki je ležal bliže obali kakor stari Ilium, Troja.

⁴⁷ Kolofon je bilo jonsko mesto nad Efesom. V bližini je ležal Klarus na rtiču; tam je bilo slavno Apolono preročišče.

⁴⁸ Atenci, katerih število se je v toku časa zelo zmanjšalo, so pri sprejemanju novih meščanov zašli tako daleč, da so meščanstva celo za denar prodajali.

⁴⁹ V prvi vojni z Mitradatom.

⁵⁰ V bitki pri Akciju.

⁵¹ Na primer Temistokleju, Aristidu, Sokratu, Focionu.

⁵² Polemo I., sin retorja Zenona iz Laodiceje, je dobil od Antonia za svoje usluge, ki mu jih je storil, in pozneje od Augusta najprej majhno državico ob Pontu, potem pa vso pontsko državo, Malo Armenijo, nazadnje pa Bosporsko državo, naposled je bil v boju s sosednimi plemeni ujet in usmrčen. Njemu je sledila njegova žena Pitodoris.

⁵³ Glavno mesto dežele ob reki Arakses.

⁵⁴ V tem nima Tacitus prav; Zeno se je tako imenoval po Artaksiasu, namestniku Antioha Velikega, ki je potem, ko so Rimljani premagali Antioha, prestopil na njihovo stran in tako postal kralj Armenije. Ime Artaksias je bilo potem skupno ime njegovih naslednikov.

⁵⁵ Prejšnje mesto Soloi, katero je razrušil Tigranes. Pompeius je mesto spet obnovil in odslej se je imenovalo Pompeiopolis.

⁵⁶ Ni nosil rimskih nizkih čevljev (calcei), ki so pokrivali celo nogo, ampak tako imenovane krepide (crepidae), nekake sandale, ki so pokrivalo samo podplat; prav tako je nosil preprosti grški plašč, ne toge.

⁵⁷ Pomorsko mesto ne daleč od Aleksandrije.

⁵⁸ Na teh razvalinah prastarega glavnega mesta zgornjega Egipta je takrat stalo mesto Diospolis, zdaj Karnak in Luksor.

⁵⁹ Hieroglifi.

⁶⁰ T. j. Pontus Euxinus.

⁶¹ Mesto in otok v Nilu, nasproti pa Siena (zdaj Asuan). Tu je bila meja Egipta proti Etiopiji.

⁶² T. j. pod Trajanom, ko je bila rimska država najbolj obsežna.

⁶³ Getoni so prebivali na severnem bregu Visle.

⁶⁴ Nekje pri današnjem Dunaju.

⁶⁵ Sedanji Fréjus.

⁶⁶ Kvadi so prebivali na Moravskem.

⁶⁷ To svetišče, ki je stalo na trgu Forum Augusti, je bil Augustus zaobljubil v vojni proti Brutu in Kasiju.

⁶⁸ To je Ptolemej V. Epifanes, ki je l. 181 pred n. št. umrl in zapustil dva sina in hčerko.

⁶⁹ Imel je pri sebi sedemletnega Kaligulo in pred letom rojeno Iulio.

⁷⁰ Njegovi materi Antonii in njegovemu adoptivnemu očetu Tiberiu. Germanikus je umrl v 34. letu starosti.

⁷¹ Tiberia in Livie.

⁷² Glede soproge in otrok.

⁷³ Antiohije in Babilona.

⁷⁴ Od sirskih legij.

⁷⁵ T. j. naročila, ki jih je dal Pisonu v svojstvu legata pro praetore Tiberius kot zanj osebno veljavna.

⁷⁶ Germanikus in njegov oče Drusus.

⁷⁷ Prastara pesem, ki so jo peli Saliji, Martovi svečeniki, ki jih je baje ustanovil Numa; vsako leto so jih v marcu prepevali v procesiji skozi mesto. Posebna čast je veljala tistemu, ki ga je pesem z imenom omenjala. To pesem so peli Augustu v čast, ko je še živel, potem pa Germaniku, Antoniovemu sinu Veru in Karakali.

⁷⁸ Germanikus je bil avgur in flamen Augusta. Njegov naslednik je bil adoptirani brat Drusus. Flamini so bili svečeniki posameznih božanstev.

⁷⁹ Nekak mrtvaški oder v obliki tribunala za znak njegovega poveljniškega dostojanstva. Epidafne je bilo predmestje Antiohije.

⁸⁰ To je doprsna podoba, doprsni kip. Clipeus se imenuje doprsje, ki ima obliko okroglega štita. Takšne štite slavnih mož so že izdavnja postavljali v svetiščih in kuriji.

⁸¹ Imel je že prej hčerko. Pri visokem plemstvu so bili takrat trije otroci redki in Augustova zakonodaja je za take primere določala znatne nagrade.

⁸² Egiptovsko bogoslužje Iside, Serapisa, Anubise in Harpokrata, zlasti pa Iside je bilo že dolgo pred n. št., od Sule naprej, v Rimu razširjeno.

⁸³ Najstarejša in najvišja vestalka se je imenovala virgo maxima, Vestalis maxima. Vsaka vestalka je morala po sprejetju 30 let ostati v vestalski službi.

⁸⁴ Plinius pravi, da je modius galskega žita tehtal 20 funtov.

⁸⁵ T. j. tistih, ki so bili zgodovinopisci in hkrati senatorji ter so morali to, kar se je godilo v senatu, najbolje vedeti.

⁸⁶ To je storil konzul C. Fabricius l. 278 pred n. št.

TRETJA KNJIGA

¹ Zdaj Krf.

² S Kaligulo in Iulio.

³ Kot znamenja njegovega prokonzularskega dostojanstva.

⁴ Nero, Drusus, Agripina in Drusila.

⁵ M. Valerius Mesala ali Mesalinus in M. Aurelius Kota.

⁶ To je njegova mati Livia.

⁷ Ze v Ciceronovem času je imel Rim take dnevnik, ki so bili v enem izvodu javno vsem v pogled in si je vsak lahko tudi iz njih kaj izpisal. Za časa monarhije so ti dnevnik prinašali poročila o dogodkih v cesarski rodbini, o rojstvih itd.; dalje cesarske odredbe, senato-ve sklepe, govore v senatu, sodne obravnave, gradnje, pa še družinske dogodke, obvestila o rojstvih, porokah, o razvezavah zakona in osmrtnice.

⁸ Te igre so bile v čast boginje »magna mater« od 4. aprila skozi šest dni. Spočetka so bile ludi circenses, potem pa tudi scenici.

⁹ Deveto, ki se je imenovala Hispana; njen sedež je bil pač Siscia (Sisak), od leta 20 do leta 24 je bila v Afriki, leta 43 je bila za trajno premeščena v Britanijo.

¹⁰ Mesto na jugu Umbrije, zdaj Narni ob reki Naru, sedaj Nera.

^{10a} Triumf se je bil slavil 28. maja leta 20.

¹¹ Proti Germaniku.

¹² To so bile stopnice ob Kapitolinu; nanje so vlačili usmrčence in jih tam izpostavili.

¹³ Piso je bil s Tiberiom konzul l. 7 pred n. št.

¹⁴ Marka Pisona.

¹⁵ Namreč, da se morilci s smrtjo kaznujejo.

¹⁶ Vzel je ime Lucius.

¹⁷ Dvakrat, l. 44 in 32 pred n. št. Obakrat so ga proglasili za sovražnika in izbrisali njegovo ime na vseh javnih spomenikih, toda ob koncu triumvirata in pozneje pod Augustom so ga spet obnovili.

¹⁸ Naslednik Kaligule, tretjega Germanikovega sina, je bil bebasti Klaudius, Germanikov brat.

¹⁹ Od začetka republike so bili svečeniki kooptirani od svojih kolegijev; v času cesarjev pa so si cesarji vzeli pravico, da so volili svečenike, tako, kakor so jo imeli kralji; senatu pa poročali kandidate in ta jih je moral potrditi.

²⁰ Če je hotel korakati v triumfu, je imel Drusus imperium (vrhovno poveljstvo); to je pa izgubil z vstopom

v mesto in je bil zato prisiljen ga obnoviti na avspicijah.

²¹ Tala je bila bržkone tam, kjer je današnja Feriana v Tunisu. Nedaleč od tam so prebivali Cinitiji, Takfari-novi zavezniki.

²² Corona civica, hrastov venec za rešitev državljana v boju. Rufus je imel zato priimek Civica.

²³ Njena mati Kornelia, žena Kv. Emilia Lepida, je imela za očeta Fausta Sulo, diktatorjevega sina, za mater pa Pompejo, hčer velikega Pompeia. Po Suetonu (Tiber. 49) je Lepido že dvajset let prej zavrnil njen mož Kvirinius.

²⁴ To je bil velik zločin, ki se kaznuje s smrtjo.

²⁵ V vojašnici, ki se je imenovala castra praetoria. Pri tem so zločinca in enega vojaka privezali na verigo.

²⁶ Znanemu sinu Agripe in Julie.

²⁷ Le-ta jo je torej po Kviriniu imel za ženo.

²⁸ Zlasti preko zakona o prešuštvu (lex Iulia de Adulteriis).

²⁹ Tacitus je namreč nameraval pisati zgodovino za Augustove vlade.

³⁰ Ta zakon, ki je bil naperjen proti tistim, ki niso bili poročeni in niso imeli otrok, se je imenoval po naknadno izvoljenih konzulih l. 9 po n. št. M. Papiu Mutilu in Kv. Popeiu Sekundu.

³¹ Vigintivirat je sestajal iz dvajsetih mož. Bil je prva stopnja častnih služb in je bil pred kvesturo. Zakonita starost za dosego kvesture je bilo bržkone 27. leto.

³² Germanikus in Tiberius sta bila konzula l. 18 po n.št.

³³ Germanikus je bil namreč samo njegov posinovljenec.

³⁴ Pet let pozneje je Mesto za zmeraj zapustil.

³⁵ V Cirkusu namreč ali v amfiteatru še niso bili tako kakor v gledališču odkazani posameznim stanovom posebni sedeži. To je bilo šele pod Klaudiom.

³⁶ Namreč Plancina.

³⁷ Zakon »lex Oppia«, ki je začel veljati l. 215 pred n. št. in so ga odpravili l. 195, je bil naperjen zoper ženski luksus.

^{37a} Cesarjeva slika je ščitila nosilca kot neke vrste azil.

³⁸ Narod v Galiji na obeh bregovih reke Mosel; glavno mesto je bilo Augusta Trevirorum, sedaj Trier. — Edui so bili keltski narod med reko Liger (Loire) in reko Arar (Saône) južno od sedanjega Lyona.

³⁹ Oboji so prebivali ob spodnji reki Loire; prvi v današnjem Anjou z glavnim mestom Iuliomagus (Angers sur Mayenne), glavno mesto drugih pa je bil Caesaro-dunum (Tours).

⁴⁰ Ti so namreč najbolj stiskali prebivalce v provinci s svojim oderuštvo.

⁴¹ Belgijski narod med Ararom in Juro. Mejili so na Germanio superior, od koder je prišel Silius.

⁴² V Laciju jugovzhodno od Rima blizu ceste Via Appia.

⁴³ Pod Tiberiom in naslednjimi cesarji.

⁴⁴ Tisti, ki jim slavno ime še ni prineslo pogube.

⁴⁵ Tribuni plebis (ljudski tribuni) so obstajali še naprej, niso pa bili več tako pomembni kakor prej. Cesarji sami si niso nadeli tega naslova, pač pa si je Augustus prisvojil oblast tribuna za vse življenje in ta je bila bistveni del cesarskega dostojanstva. Ta oblast je namreč podeljevala cesarjem svetost, pravico prepovedi in priziva, pravico, zbirati ljudstvo in staviti predloge. Cesarji so to potestas tribunicia podeljevali tudi prestolonaslednikom.

⁴⁶ Od Augusta naprej je senat podeljeval najvišji pontifikat (pontificatus maximus) cesarjem. Tiberius ga je prejel 10. marca l. 15 po n. št.

⁴⁷ T.j. Tiberia, ki je bil odsoten.

⁴⁸ Že v starih časih so zelo zlorabljali pribežališča. Zlasti pa se je pozneje, ko so si mnoga grška mesta samolastno ustanovila pribežališča, povečalo število zločincev, goljufivih dolžnikov in nepokornih sužnjev. To je pripravilo Tiberia do tega, da je dal ius asyli raznih grških in azijskih mest preiskati senatu; nato ta ius asyli ni bil docela razveljavljen, vendar pa omejen in je bila priznana samo azilska pravica Efeza.

⁴⁹ T.j. Hekate.

⁵⁰ Smirna sedaj Ismir. — Tenos je eden izmed Cikladskih otokov, zdaj Tino.

⁵¹ Sardiani so imeli svetišče Artemide, Milesijci svetišče Apolonovo.

⁵² To se pravi, da so prosili za pravico pribežališča ob podobi Augusta.

⁵³ Na katerih so bili zapisani sklepi senata.

⁵⁴ Ludi circenses.

⁵⁵ Kvindecimviri so bili svečeniški kolegij, ki je razjasnjeval sibilinske knjige.

⁵⁶ Septemviri so skrbeli za slavnostne javne gostitve.

⁵⁷ Feciali (Fetiales) so bili svečeniški kolegij dvajsetih mož, ki so delovali pri napovedih in pogajanjih pred

vojno in pri sklepanju miru ter so skrbeli za to, da se sklenjene pogodbe držijo.

⁵⁸ Pedarii senatores, t. j. »senatorji-pešci«; tako so se imenovali, ki še niso opravljali službe s častnim kurulskim sedežem in zato niso samostojno glasovali, temveč so se priključevali kakemu drugemu.

⁵⁹ L. Aurelia Koto, konzula l. 144 pred n. št., je Scipio Emilianus obtožil hudih pregreškov, pa je bil vzlic temu oproščen, ker so se sodniki hoteli izogniti videzu, ko da ga je uničil ugled njegovega tožitelja.

⁶⁰ Galba je slavní govornik Servius Sulpicius Galba.

⁶¹ Eden izmed Cikladijskih otokov, sedaj Thernia.

⁶² Bila je namreč vestalka.

⁶³ Cirene je bilo glavno mesto na Cirenaiki, na severni obali Afrike.

⁶⁴ Namreč svoje pravoznanstvo in govorništvo.

⁶⁵ Aula Postumia, konzula 242 pred n. št., je vrhovni svečenik L. Metelus zadržal od vojnega pohoda na Sicilijo, ker je bil Martov svečenik.

⁶⁶ Vojna sužnjev pod poveljstvom Spartaka, ki je bil prej gladiator, je bila 73; 71 pred n. št. Spartakus je pobil vojsko konzulov Gnea Lentula in L. Lentula. Dalje je pri Mutini premagal prokonzula L. Kasija Longina.

⁶⁷ 78—72 pred n. št.

⁶⁸ To je tretja vojna z Mitridatom 74—63 pred n. št.

⁶⁹ Leptis pri Adrumantu, zdaj Lemta. — Garamanti so prebivali v današnjem Fezzanu. — Cirta je sedanja Konstantina.

⁷⁰ Dejansko polbrat; Drusus je bil sin cesarja Tiberija in Vipsanije, ta pa je po drugi poroki imela z Asiniom Gallom sina Salomina.

⁷¹ D. Iunius Silanus, konzul hkrati z Licinijem Mureno 62 pred n. št., je imel za ženo Servilijo, sestro M. Katona; njuna hči je bila tale Iunia s priimkom Tertia ali Tertula, sestra M. Bruta, Cezarjevega morilca, toda po svoji materi, kajti oče M. Bruta, s katerim je bila Servilia najprej poročena, se je imenoval M. Iunius Brutus.

CETRTRA KNJIGA

¹ Od l. 14 po n. št. je načeloval skupaj z očetom, potem pa, ko je le-ta postal prefekt v Egiptu, sam.

² Z zastrupitvijo Drusa, Tiberiovega sina.

³ Mesto v Etruriji, zdaj Volsena.

⁴ To je njegov sin Drusus ter Drusovi in Germanikovi sinovi.

⁵ Glej III, 29.

⁶ Veteranov, ki naj bi se odpustili in bi pri tem utegnili z uporom zahtevati plačilo. Pri tem in pri naboru je hotel sam biti zraven, da bi se vse to izvršilo mirno.

⁷ Sin Jube, ki ga je Cezar premagal (46 pred n. št.), in oče sedaj vladajočega Ptolemea.

^{7a} Mišljeni so zlasti Parti.

⁸ S katerim se je začelo 23. leto.

⁹ To je na klopih senatorjev, medtem ko so sicer konzuli sedeli na kurulskih stoli.

¹⁰ Germanikus, Agripinin soprog, je bil vnuk Auguste.

¹¹ Cibira je bilo mesto sredi med Pisidijo in Karijo. — Egium v Peloponezu ob Korinskem zalivu. Ahaja je provinca Grčija.

¹² To je Hispania Baetica, provinca, ki je stala pod senatom in je zato imela prokonzula.

^{12a} Ne cesar Neron, ampak mladi Germanikov sin.

^{12b} Brat mladega Nerona.

¹³ T. Kasius Severus je bil zelo znamenit govornik.

¹⁴ Ta vojna je trajala sedem let.

¹⁵ Sohe Furia Kamila, L. Apronia in Iunia Blesa.

¹⁶ Ta je bil Seianov brat.

¹⁷ Tiberius je baje pri tem zaklical: »Nisem več vreden, da živim, če me tudi Lentulus sovraži.«

¹⁸ To je tako imenovan robur Tullianum, ker je to ječo zgradil Servius Tullius; bila je na desni strani poti s foruma na clivus Capitolinus. Tiste, ki so bili zaprti v tej ječi, so ali zadavili ali pa so v njej poginili. — *Pečina* je saxum Tarpeium, pečina na Kapitolu, od koder so metali veleizdajalce.

¹⁹ Do bitke pri Akciju.

²⁰ Napisal je zgodovino Augusta od Cezarjeve smrti naprej.

²¹ Mišljen je Kv. Cecilius Metelus Pius Scipio, adoptivni sin Kv. Metela Pia, tast Pompeja, katerega je Cezar premagal v bitki pri Tapsu (46 pred n. št.) in ki se je na begu sam usmrtil. — *Afranius*, zvesti Pompeiov privrženec, je poveljeval delu Pompejancev v Hispaniji, ko je nastala vojna med Pompeiom in Cezarjem (49. pred n. št.). Po bitki pri Farsalu je zbežal v Dirahium in od tod v Afriko, kjer ga je po bitki pri Tapsu P. Sittius ujel, izročil Cezarju in usmrtil.

²² Gaius Asinius Polio je bil odličen vojščak, državnik, govornik, pesnik in zgodovinopisec, ki je spisal 17

knjig zgodovine o rimskih državljanskih vojnah od 1. 60 pred n. št. naprej do približno 1. 12 pred n. št.

²¹ M. Valerius Mesala Korvinus, Tibulov mecen, se je odlikoval kot vojskovodja in govornik; spisal je zgodovino državljanskih vojn. Zavzemal je odlično mesto v taboru Bruta in Kasija; po bitki pri Filipinih je prešel k Antoniju in potem k Cezarju.

²² Cicero je v nekem spisu z naslovom Kato povelečeval M. Porcia Katona in ta spis je sicer tako spravljeni Cezar skušal ovreči z dvema ostrima protispisoma (Anticatores).

²³ M. Furius Bibakulus iz Kremone, roj 103 pred n. št. Ohranjeni so samo odlomki iz njegovih pesmi.

²⁴ To so pesmi: 29., 54., 57 in 93.

²⁵ Te praznike (feriae Latinae) so vsako leto obhajali na začetku leta, kmalu po nastopu konzulov, skozi štiri dni na Albanski gori pod predsedstvom konzulov. Te praznike je ustanovil Tarkvinus Superbus zaradi združitve Rimljanov z Latinci. Med temi prazniki so počivala vsa javna opravila, ker so bili pri teh praznikih udeleženi ne le konzuli, ampak vsi rimski magistrati, celo ljudski tribuni. Da pa bi v tem času Mesto ne bilo brez magistratov, so izvolili namestnika; to so bili že v času republike mladi ljudje in plemenitih rodov. Ta praefectus je bil samo navidezni uradnik, ki pa si je večkrat prisvojil oblast sodnika in je sam sprejemal tožbe zaradi žalitev Veličanstva.

²⁶ Germanikovega sina.

²⁷ Mesto Cizikus je ležalo ob Propontidi v Misiji. Prebivalci so začeli zidati Augustovo svetišče, pa ga niso dozidali.

²⁸ To je isti, ki je nastopil kot tožnik proti svojemu očetu.

²⁹ Cesar se namreč ni udeležil razprav v senatu, ko so se azijska mesta s prošnjo obrnila na senat.

³⁰ Ta je bil brat Terencije, Mecenateve soproge, in Varona Murene.

³¹ Votienus Montanus je bil govornik, ki ga večkrat omenja Seneka.

³² Po zakonu lex Iulia so se žene, ki se jim je dokazalo prešuštvo, kaznovale z izgubo polovice dote in tretjine premoženja ter z izgonom na otok.

³³ Ta priimek je imela Diana po kraju Limne ob izviru Pamisa v Meseniji.

³⁴ Antigonos s priimkom Epitropos, ki je podpiral ahajsko zvezo proti Kleomenu iz Sparte, pri tem Sparto zavzel (222 pred n. št.).

³⁵ Mumius je razrušil 146 pred n. št. Korint in napravil Grčijo za rimsko provinco.

³⁶ Segesto, mesto na severozahodni strani Sicilije, so po navadni pripovedki zgradili Trojanci in zaradi tega so Rimljani trdili, da jo je zgradil Eneas. — Gora Erikus je na severozahodnem koncu Sicilije. Slavno Venerino svetišče na njej je baje sezidal Eneas, Venerin sin, ali Eriks, prav tako Venerin sin, in julijski rod se je ponašal, da je potomec Iula, Enejevega sina. V julijsko rodovino je prišel Tiberius po Augustovi adopciji.

³⁷ Masilia, sedanji Marseille. — P. Rutilius Rufus, konzul 1. 105 pred n. št., je bil po krivici obsojen zaradi izsiljevanja.

³⁸ Gneus Kornelius Lentulus je bil konzul 18 pred n. št. Leta 10 pred n. št. je premagal na spodnji Donavi bivajoče Dake, ki so jih imenovali Gete.

³⁹ Gnea Domitia Ahenobarba. K Augustu je prešel pred bitko pri Akciji.

⁴⁰ Termes je bilo mesto v Hispaniji, ki se je imenovala Tarraconensis.

⁴¹ Klaudia Pulhira je bila hči M. Valeria Mesale Barbata Apiana in starejše Marcele, Oktaviine hčerke, in Agripinina vnukinja Augusta, Oktaviinega brata.

⁴² Domitius Afer je znan zlasti zaradi obtožbe Agripine. Ko je bil pod Kaligulo zaradi tega tožen, se je vendar znal rešiti in je bil celo 39 po n. št. konzul. Umrl je 59 po n. št. Bil je eden prvih govornikov.

⁴³ To je, da je pravzaprav ona obtoženka, ne pa Klavdia.

⁴⁴ Sosia Galla je bila žena Silia, ki jo je cesar sovražil zaradi njene ljubezni do Agripine.

⁴⁵ Makedonski kralj.

⁴⁶ Aristonikus, sin pergamskega kralja Eumena II., je po smrti Atala III., ki je postavil Rimljane za dediče svoje kraljevine, začel vstajo (131 pred n. št.) na čelu močne najemniške vojske in osvobojenih sužnjev. V začetku se je zelo srečno bojeval proti rimskim legijam, toda prekmalu (130 pred n. št.) se je sreča obrnila, Aristonikus je bil poražen in odpeljan kot ujetnik v Rim, kjer je poginil pod rabljevo sekuro. Drugi kralji so Mitridates, Farnaces in kralji Partov.

⁴⁷ Hipepa, mesto v Lidiji, Trales v Kariji, Laodicea v Frigiji, Magnesia je Magnesia ob Meandru.

⁴⁸ Navadna pripovedka namreč pravi, da je mesto ustanovila Amazonka, Smirna po imenu.

⁴⁹ M. Porcius Kato Censorius, 195 pred n. št.

⁵⁰ V prvi mitridatski vojni, 84 pred n. št.

⁵³ Ded poznejšega cesarja Nerve.

⁵⁴ Zdaj Sperlonga v bližini Taracine, z znamenitimi najdbami kipov.

⁵⁵ Med Taracino in Kaieto. — Fundi zdaj Fondi.

⁵⁶ Ki je ležal na divanu.

⁵⁷ Julia, Drusova hči.

⁵⁸ Njegova deda, namreč Asinius Polio in M. Vipsanius Agripa sta bila homines novi — novopečena plemenaša.

⁵⁹ Klavdia Kvinta je sestra Apia Klaudia Pulhira, konzula 212. — V svetišču matere bogov je stala njena soha, ker je z drugimi plemenitimi ženami l. 204 pred n. št. sprejela podobo matere bogov in v Tiberu potopljeno ladjo, na kateri je bila ta soha, ter jo spet srečno spravila ven.

⁶⁰ Ta je bil sin tistega Vara, ki je bil v Germaniji tako sramotno potolčen.

⁶¹ Ki jo je dobil kot tožnik Klaudie Pulhre.

⁶² Zdaj Capri; Surrentum zdaj Sorrento.

⁶³ Teleboji so bili prebivalci tafiških otokov pred Akamanijo. Otok, ki je bil last Neapolitancev, je kupil ali vzel v zameno Augustus.

⁶⁴ Najbrž so se imenovali po dvanajstih glavnih bogovih. Suetonius namreč poroča, da se je en dvorec imenoval villa Iovis.

⁶⁵ To velja samo za Latina Laciaria, vsi drugi so prejeli plačilo pod Kaligulo.

⁶⁶ Vipsania namreč, žena Asinia Gala, in Agripina sta bili po polji sestri; oče jima je bil Vipsanus Agripa, matere pa nista imeli iste.

⁶⁷ Hči Iulie, sestre Gaia in Lucia Cezarja, ki je bila omožena z L. Emiliom Paulom.

⁶⁸ Največji izmed tako imenovanih otokov insulae Dio-medae, zdaj Tremiti.

⁶⁹ Gneus Domitius je bil sin L. Domitia in Antonie starejše, hčerke M. Antonia in Oktavie, Augustove sestre.

PETA KNJIGA

¹ Kakor poroča zgodovinar Dio Kasius, je bila stara 86, ne 82 let, kakor pravi Plinius, saj se je Tiberius rodil 17. novembra 42 pred n. št. in bi bila takrat torej stara šele 11 do 12 let.

² Njen oče M. Livius Drusus Klaudianus iz patricijske rodbine Klaudijev Pulhrov je bil v livijski rod adoptiran od M. Livia Drusa, ljudskega tribuna 91 pred n. št., ona pa od Augusta z njegovo oporoko v Julijsko družino.

³ L. 40 pred n. št. med Oktavianom in Antoniom, ki se je tega leta končala s predajo Perusije.

⁴ Augustus. Tiberius Klaudius Nero, prvi mož razvpite Livie, je na videz prostovoljno prepustil svojo ženo Augustu. L. 42 je rodila Tiberia in zdaj je bila noseča z drugim sinom Drusom.

⁵ Kaligula.

SESTA KNJIGA

¹ Bržkone o procesu proti Livii, Drusovi vdovi, zaradi Drusovega umora, kjer je nastopala kot tožnik Apicerta Seianova vdova.

² Odlomek govora nekega Seianovega prijatelja, ki ga je imel v svoji hiši pred svojimi prijatelji, preden je napravil samomor.

³ V tem letu je bil Tiberius napravil Seiana za konzula in pred njegovo usmrtitvijo je celo razširil govorico, da mu bo podelil tribunicia potestas. Govorilo se je celo o sovladi.

⁴ Seianus je bil zaročen z Julio, hčerjo Drusa in Livie in torej s Tiberiovo vnukinjo, »zet« ni povsem točno.

⁵ To je: preden se bo vložila obtožba zoper mene, si hočem sam zadati smrt.

⁶ Elius Galus je bil najstarejši Seianov sin. Seiana je menda adoptiral rimski vitez Elius Galus.

⁷ Prevzeli so straženje svojih bratov do cesarjeve odločitve. Do te pa ni prišlo in Pomponia je šele čez 7 let izpustil Kaligula iz zapore.

⁸ Bil je pesnik tragik.

⁹ Seianus je imel troje otrok; sin, najstarejši od njih, je bil že usmrčen.

¹⁰ To so triumviri capitales, ki so morali izvrševati usmrtitve v ječi.

¹¹ Tu so izpostavljali umorjence.

¹² Le-ta je takrat sedel kot jetnik v podzemeljski ječi na Palatinu.

¹³ Sedanji zaliv Hagios-Mamos, imenovan po macedonskem mestu Torone. — Termejski zaliv je Solunski zaliv.

¹⁴ Jonskem. — Nikopolis = mesto na koncu Epira ob Ambraciškem morskem zalivu nasproti Akciju; ustanovil ga je Augustus v spomin na svojo zmago pri Akciju (31 pred n. št.).

¹⁵ L. Fulcinia Triona in P. Memia Regula.

¹⁶ Ti vrtovi ob Tiberi so tisti, ki jih je diktator Cezar v oporoki volil ljudstvu.

¹⁷ Mišljeni so zlasti azijski kralji.

¹⁸ Sellarii so se imenovali, ker so nečistovali na stoli, spintrije zato, kako so se na mnogovrstne načine vdajali svoji pohoti.

¹⁹ Soproga Drusa, Tiberiovega sina.

²⁰ Da naj se njene podobe odstranijo in njeno ime povsod izbriše kakor pri Mesalini.

²¹ Z erarijem, državno zakladnico, je namreč Tiberius prav tako razpolagal kakor s fiskom, državno blagajno.

²² Pismo, ki ga je prejšnje leto Tiberius poslal senatu, da bi obtožil Seiana, toda s pismom ni resno mislil, kakor poroča Dio Kasius.

²³ L. Iunius Galio, eden izmed najpomembnejših retorjev in deklamatorjev tistega časa, je bil dober prijatelj retorja Seneke in je celo posinovil njegovega najstarejšega sina, brata filozofa Seneke.

²⁴ To je na klopih vitezov v gledališču.

²⁵ To je bila tako imenovana libera custodia.

²⁶ Kaliguli.

²⁷ Ta je bil sin slavnega govornika Marka Valeria Mesale Korvina in brat Mesale Valeria. Po adopciji je prišel iz očetnega rodu v rod Aureliov, v katerega je spadala njegova mati, ter je po smrti svojega brata privzel njegov priimek Mesalinus. Bil je eden izmed najbolj prostaških Tiberiovih prilizovalcev.

²⁸ O Kaliguli.

²⁹ Rojstni dan je bil 28. septembra. Mesalinus je hotel s temi besedami, ki jih je bržkone govoril po Augustini smrti, reči, da on Auguste ne šteje med bogove. Njen rojstni dan so namreč praznovali tudi po njeni smrti.

³⁰ Sokrates v Platonovem dialogu »Gorgias«.

³¹ Ta tožba je bila gotovo omenjena v izgubljenem delu pete knjige.

³² Santoni so prebivali v Galiji, ki se je imenovala Gallia Aquitania, severno od Garumne (Garonne), danes Saintogue.

³³ Seius Strabo.

³⁴ Namreč pri zaroti zoper Tiberia.

³⁵ Vulsinii, mesto v Etruriji, odkoder je bil Seian doma.

³⁶ Terentius ogovarja tukaj odsotnega cesarja, kakor da bi bil navzoč.

³⁷ Od l. 14 po n. št., ko je Tiberius nastopil vlado, do l. 31.

³⁸ Oče Anka Marcia, zet kralja Nume.

³⁹ Mesala Korvinus, slavni govornik.

⁴⁰ Kvindecimviri je bil kolegij svečenikov, ki je tolmačil sibilinske knjige.

⁴¹ Kapitol je pogorel 6. julija 83 pred n. št. Zavezniška vojna od l. 90 do 88. — Eritreja je bilo mesto v Joniji nasproti otoku Hios.

⁴² Bila je navada, da je ljudstvo uporabljalo gledališče za to, da je očitalo najvišjim oblastem ali celo cesarju ter stavilo svoje zahteve, kakor tukaj zaradi lakote.

⁴³ Namreč Seianove.

⁴⁴ Drusila je bila stara 16, Iulia 15 let, hčeri Tiberiovega brata Germanika.

⁴⁵ Nevius Setorius Makro, Seianov naslednik.

⁴⁶ Ali naj bodo to tribuni ali centurioni in navadni vojaki.

^{46a} Iz Suetonia je razvidno, da so bili dolgovi sploh znižani na dve tretjini zneskov. Poročilo pri Tacitu je nejasno. Primeri tudi Cambridge Ancient History X 648.

^{46b} Torej so skušali plačevati še vedno celotne zneske.

⁴⁷ Eneja, Nerona, so izgnali, drugi, Drusus, je sedel v ječi pod Palatijem.

⁴⁸ Epikurejci.

⁴⁹ Stoiki.

⁵⁰ Dio Kasius poroča, da mu je Tiberius dovolil dajati samo toliko hrane, da ne bi od lakote umrl, ne pa, da bi se okrepil.

⁵¹ Blazine so bile napolnjene s suho travo.

⁵² Na otoku Pandateria.

⁵³ Germanikovega sina; hčerka »starejšega« Druza, Tiberiovega sina.

⁵⁴ Sedanji Tivoli.

⁵⁵ V Arabiji.

⁵⁶ S samomorom; s tem je zbudil sovraštvo do Tiberia, ki ga je prisilil k samomoru.

⁵⁷ Glej poglavje 9!

⁵⁸ Tragedija se je imenovala »Atreus«. Tiberius je rekel: »Naredil je iz mene Atreja, jaz pa bom iz njega Ajaka«; namigoval je na Ajakov samomor.

⁵⁹ Tiberiovo snaho.

⁶⁰ Bil je 76 let star.

⁶¹ Tega je Germanikus posadil na armenski prestol.
⁶² Suetonius poroča, da je Artabanus v neki poslanici ostro napadel Tiberia, mu očital umore, prelivanje krvi, strahopetnost in razuzdanost; prigovarjal mu je, naj s prostovoljno smrtjo čimprej dá zadoščenje pravičnemu sovražstvu državljanov.

^{62a} Kralj Partov v izgnanstvu.

⁶³ Eufrat je bil namreč meja med rimsko in partsko državo.

⁶⁴ Bil je vnuk Fraatov.

^{64a} Iberija, današnja Georgija ob Kavkazu.

⁶⁵ Ta je bil prejšnja leta konzul in oče poznejšega cesarja Aula Vitelia.

⁶⁶ Pod Kaligulo.

^{66a} Kavkaz.

⁶⁷ Artabanov sin Orodes je bil kraljevi princ.

⁶⁸ Aietes, kralj v Kolhidi, Medejin oče, Friksus je bežal pred svojo mačeho Inojo na ovnu z zlatim runom iz Beocijev v Kolhido in postal Aietov zet.

⁶⁹ Namreč v naslednjem letu.

⁷⁰ V letih 6 do 9 po n. št. proti ilirskemu uporu.

⁷¹ Augusta, pri katerem je bil kot talec.

^{71a} Tu je majhna vrzel v ohranjenem tekstu.

⁷² Starejši brat poznejšega cesarja Galbe.

⁷³ Drusus je Germanikov sin.

⁷⁴ Kliti so prebivali v Ciliciji Traheji.

⁷⁵ Niceforium in Antemusias sta mesti Mezopotamije, Halus in Artemita mesti Asirije.

^{75a} Tiridates — armenski kralj; Artabanus, partski kralj.

⁷⁶ Seleucia je bila na desnem bregu Tigrisa, Ktesifon pa prav nasproti. Ustanovitelj je bil Seleukus Nikator.

^{76a} T. j. satrapije.

^{76b} Suren, dedni naziv partskega vladarja, ki so mu bili Armenci s Tiridatom ta čas podložni.

⁷⁷ Bil je 46 let star.

⁷⁸ Kaligula je dal še tisto leto, ko je prebolel nevarno bolezen, umoriti Tiberia, Drusovega sina, ker mu je med boleznijo želel smrt. Sam je bil 24. januarja 41 po n. št. umorjen.

⁷⁹ Namreč od svojega moža, njegovega očeta.

⁸⁰ Zmagalec nad Mitridatom.

^{80a} Namreč Kaligula.

⁸¹ Prenašati je moral njeno nečistovanje v Rimu; s poti je šel, ker se je umaknil na otok Rodos.

⁸² Zaradi smrti Marcela, Agripe, Gaia in Lucia Cezarja.

ENAJSTA KNJIGA

¹ Začetek knjige se je zgubil.

² Mesalina, cesarja Klaudia tretja žena, razvpita zaradi svojega razuzdanega življenja.

³ Popee Sabine, hčere Popea Sabina, žene T. Olia in potem P. Scipiona, matere Popee Sabine, soproge cesarja Nerona. Bila je najlepša žena tistega časa.

⁴ Britanikus, Klaudiov sin.

⁵ Kaligule, 24. januarja 41 po n. št.

⁶ Glavno mesto Alobrogov v Galiji.

⁷ To sta Suilius Cesoninus in M. Suilius Nerulinus.

⁸ Ta je bil tega leta tretjič konzul.

⁹ Usmrtil se je v Lukulovem parku.

¹⁰ Mnester je bil slaven pantomim, katerega je imela Mesalina prav posebno rada in prej še tudi Kaligulo.

¹¹ Popejinega moža.

¹² Ta zakon je predložil ljudski tribun M. Cincius Alimentus 204 pred n. št. Pozneje ga je Augustus obnovil.

¹³ P. Klodius, zloglasni ljudski tribun, ki je povzročil, da je bil Cicero 58 pred n. št. izgnan; 52 pred n. št. ga je usmrtil Milo. Kurio je bil odličen govornik; pridobil si ga je Cezar l. 50 pred n. št.; padel je 49 pred n. št. v Afriki.

¹⁴ O teh armenskih dogodkih je Tacit poročal v izgubljenem delu Analov ter v šesti knjigi, pogl. 31—37.

¹⁵ Kakor Armenija, ki je takrat pripadala Partom.

^{15a} Gotarzes je bil dejansko adoptiran sin Artabana III, Vardanes pa pravi sin.

¹⁶ Reka Tigris.

¹⁷ Sin traškega kralja Kotisa, ki mu je Kaligula dal Malo Armenijo namesto njegovega traškega dela.

^{17a} Namreč Vardanes in Gotarzes.

¹⁸ Leta 43 po n. št., ker je Seleucia 36 po n. št. odpadla od Artabana.

¹⁹ Te igre so bile po seznamih kvindecimvirov prvič prirejene leta 298 po ustanovitvi Mesta in nato vselej po 110 letih in Augustus, ki je za saeculum štel 110 let, se je s tem podatkom strinjal. Nasprotno pa je Klaudius smatral te igre za stoletno proslavo ustanovitve Rima; pri tem se je ravnal po Varonovem izračunu.

²⁰ Namreč v Historijah, a ta del (po letu 70) je izgubljen.

²¹ L. 88 po n. št., 841 po ustanovitvi Rima.

²² Slavnosti sekularnih iger so se začenjale z velikim pompom, nakar so sledile igre v Cirkusu.

²³ Tudi dečki iz plemenitih družin so se ljudstvu kazali v Cirkusu, in sicer v tako imenovani trojanski igri,

ki jo je Augustus z drugimi zastarelimi običaji vred zopet vpeljal in se je pod julijskimi cesarji, ki so svoj rod izvajali od Eneja, večkrat ponavljala. Dečki, predvsem iz senatorskih družin, pa tudi cesarski principi, so jahali okrašeni s sijajnim orožjem.

²⁴ Sin Gnea Domitia in Agripine, Germanikove hčerke.

²⁵ Klaudius je bil z L. Viteliom 47—51 po n. št. cenzor.

²⁶ Bil je pesnik tragik.

²⁷ Ta vodovod, aqua Claudia, je dajal vodo tudi visoko ležečim mestnim okrajem.

²⁸ Slavni pesnik (556—468 pred n. št.).

²⁹ Od očeta Tarkvinia Priska. Evander je mitičen, in Etruščani so morali imeti pisavo prej kakor Latini (Abo-rigines). Oboji pa so jo dobili neposredno od Grkov preko kolonije Kume pri Neaplju.

³⁰ Tudi latinska abeceda je imela v začetku samo šest-najst črk.

³¹ Uvedel je posebne znake za glasove u, ps in y. Reforma se ni obdržala.

^{31a} Vedeževalci iz drobovja žrtvenih živali.

³² Namreč v Rimu; Heruski, germansko plemo.

³³ Namestnik v Dolnji Germaniji. Kar Tacitus poroča o tem in o njegovi smrti, se je zgubilo.

³⁴ Kaninefati so prebivali poleg Batavov ob izlivih Rena.

³⁵ Namreč vpad Haukov.

³⁶ Ta je bil legatus pro praetore v Germaniji.

³⁷ Kar se tiče zdravja in obleke.

³⁸ Ta zakon se je imenoval lex curiata, ker je take za-kone sklepal ljudski zbor po kurijah.

³⁹ Leta 267 pred n. št. se je število kvestorjev povečalo na osem, od katerih sta bila dva mestna, drugi pa so opravljali finančne posle v Italiji in v provincah ali pa pri vojskah.

⁴⁰ Tako se je imenovala Galija onstran Alp zato, ker so njeni prebivalci nosili dolge lase.

⁴¹ Po krvi sorodna plemena (Latini in italški zavez-niki) so bila zadovoljna s senatorji — Rimljani in niso zahtevala sprejema v senat.

⁴² Naroda v zgornji Italiji. Prebivalcem transpadan-ske Galije je Cezar l. 49 pred n. št. podelil rimsko držav-ljanstvo.

⁴³ Po zavezniški vojni (90—88 pred n. št.) so vsa ital-ska mesta dobila državljanstvo.

⁴⁴ L. Kornelius Balbus je bil iz ugledne rodbine v me-stu Gades; od Pompeia je prejel državljanstvo, kar mu

je potrdil zakon konzulov L. Pelia in Gnea Kornelia Len-tula (79 pred n. št.).

⁴⁵ Etruščane, Priska Tarkvinia, Servia Tulia in Tarkvi-nia Superba.

⁴⁶ Pri Aliji 390 pred n. št.

⁴⁷ Etruščanom.

^{47a} Klavdijev, za Galijo tako pomemben govor, je bil vrezan na bronasto tablo v svetišču Rome in Augusta v Lugdunu (Lyonu), del se je ohranil.

⁴⁸ Kasius je bil pod Cezarjem pretor. S tem zakonom je Cezar (45 pred n. št.) sprejel več plebejskih rodbin med patricijske.

⁴⁹ Ta zakon se imenuje po L. Seniu, ki je bil l. 30 pred n. št. konzul.

⁵⁰ Cenzor je bil Klaudius sam.

⁵¹ Prej so izključevali iz senata tako, da se je vzrok zabeležil na senatorski listi in se je to kaznovanemu ustmeno sporočilo.

^{51a} Igralec Mnester, ljubimec Mesaline.

⁵² V eni izmed izgubljenih knjig. Kalistus, osvoboje-nec cesarske hiše, kakor tudi oba druga, je bil povzroči-telj umora Kaligule.

⁵³ Apia Iunia Silana, ki je bil konzul 28 po n. št. Usmrčen je bil 42 po n. št.

⁵⁴ To je: dokler se je Mesalina zadovoljevala z Ve-tiom in Plautiom. Oba sta ljubavnika Mesaline.

⁵⁵ Pretorijancev.

⁵⁶ Slaven zdravnik.

⁵⁷ To je bil njen soprog, cesar sam.

⁵⁸ Da je sin sliko svojega očeta spet postavil na pra-vo mesto, je bila upornost.

⁵⁹ Narcisus misli tu na darila, ki jih je Mesalina dala Siliu.

⁶⁰ Tepli so ga na ukaz Mesaline.

⁶¹ Ta je bil Aulus Plautius, ki je vodil Klaudiovo ekspedicijo proti Britaniji in pričel osvajati to deželo.

⁶² Domitia Lepida, ki je bila hči L. Domitia Ahenobarba in starejše Antonie. Mesalino je imela z Mesalo Barbatom. Nato se je omožila z Apiom Silanom.

⁶³ Britanika in Oktavio.

¹ Ta je bil consul suffectus. Lolita Paulina je bila vnukinja M. Lolita Paulina in poročena z Memiom Regulom; potem se je z dovoljenjem svojega moža omožila s Kaligulo, ki pa jo je kmalu zavrzel.

² Klaudius je imel pred Mesalino dve ženi, Plautio Urgulanilo in potem Elio Petino. Ko je postal cesar, je bil že z Mesalino poročen.

³ Antonia je bila hčerka Klaudia in Elie Petine; najprej je bila omožena z Gneom Pompeiom Magnom, potem pa s Korneliom Sulo Faustom.

⁴ L. Domitia, poznejšega cesarja Nerona.

⁵ L. Iunius Silanus je bil sin Apia Iunia Silana in Augustov pravnuk.

⁶ L. Vitellius, oče poznejšega cesarja Aula Vitelia.

⁷ Zena njegovega drugega sina Lucia.

⁸ T. Clodius Eprius Marcellus, ki je pod Neronom igral vlogo ostudnega ovaduha, je bil nizkega rodu, rojen v Kapui. Bil je na koncu leta 48 pred n. št. praetor peregrinus, nato dvakrat consul suffectus in slednjič prokonzul v Aziji (71—73). Tudi pod Vespasianom je bil še zelo ugleden, ker je bil dober govornik, toda l. 79 se je s Cecino Alienom zarotil zoper Vespasiana ter bil prisiljen, da se je sam usmrtil.

⁹ Britanikus je bil osem let star, Oktavia pa menda leto starejša.

¹⁰ Agripina je bila najprej omožena z Gneom Domitiom, ki mu je rodila Nerona, potem z govornikom Kriptom Pasienom.

¹¹ Tulus Hostilius.

¹² Seneko je Klaudius v prvem letu svoje vlade pregнал na Korsiko, baje zaradi njegovega razmerja z Iulio, cesarjevo nečakinjo, Germanikovo hčerko.

¹³ Klaudius je bil namreč i očim i stari ujec Domitia.

¹⁴ Augustus jim je poslal Vonona, Tiberius pa Fraata.

¹⁵ Gaius Kasius Longinus, consul suffectus leta 30 po n. št., je bil eden izmed najpomembnejših juristov svojega časa; privrženci njegove šole so se imenovali Kasiani.

¹⁶ Gaius Kasius Longinus, eden izmed Cezarjevih morilcev, se je kot kvestor M. Licinia Krasa odlikoval v partski vojni 53 pred n. št., v kateri je zbral ostanke vojske, ki so jo Parti pobili, onstran Eufrata in nato zmagal nad Sirijo.

¹⁷ To mesto je ležalo na desnem Eufratovem bregu.

¹⁸ Bil je kralj osroenske kraljevine; njeno glavno mesto je bila Edesa.

¹⁹ Satrap v Mezopotamiji, eden izmed Meherdatovih pristašev.

²⁰ Na severu Asirije.

²¹ Ninive na vzhodnem bregu reke Tigris.

²² Potomec starega, od Pompeia premaganega Mitridata. L. 41 po n. št. ga Klaudius postavi za kralja Bospora, severne obale Črnega morja. Iz neznanih vzrokov ga je potem pregnal in postavil na njegovo mesto Kotisa, njegovega brata.

²³ Dandaridi ali Dandariji so prebivali na vzhodu Meotskega jezera med Kavkazom in reko Tanais (Don), prav tako Siraki in Aorsi.

²⁴ Polotok Krim.

²⁵ Za potomce Ahemena, pradedu staroperžanskih kraljev, so se imeli knezi bosporanskega in pontskega kraljestva.

²⁶ Lolita Paulina je bila vnukinja M. Lolita Paulina in omožena z Memiom Regulom, potem pa jo je Kaligula z dovoljenjem njenega moža poročil, vendar pa kmalu spet zavrzel.

²⁷ T. j. astrologih.

²⁸ V bližini jonskega mesta Kolofona je ležal Klarus na rtiču, slaven zaradi Apolonovega preročišča.

^{28a} T. j. kakih 200.000 dolarjev.

²⁹ Da bi ne zamujali sej, vendar pa iz političnih razlogov niso smeli senatorji za časa cesarjev brez cesarjevega dovoljenja zapustiti Italije. Izjema je bilo samo potovanje na Sicilijo; od Klaudia naprej je imela to pravico tudi narbonska Galija.

³⁰ Med Kapitolom, Palatinom in Aventinom.

³¹ Po etruščanskem običaju so gradili mesto tako, da so s plugom, v katerega je bil nazven vprežen bik, navznoter pa krava, okrog in okrog izorali brazdo, in sicer tako, da so grude padale navznoter.

³² Teh kamnov mejnikov, imenovanih cippi, je še več ohranjenih.

^{32a} Britannicus se je rodil najbrž 12. II. 41 ali nekaj kasneje, Nero pa 15. XII. 37, razlika v letih je bila torej nekaj večja kot poroča Tacit.

³³ Zdaj Köln. Mesto se je imenovalo Colonia Claudia Agrippinensium.

^{33a} Verjetno je bil doma iz Istre.

³⁴ Ligiji so prebivali v današnji Slezi.

³⁵ Jazigi, pleme med Donavo in Tiso.

^{35a} Antona: tu je Tacitov tekst pokvarjen. Mišljena je morda reka Tern, ali pa ozemlje Avon; Sabrina, danes Severn.

³⁶ Na severozahodu od Icenov.

³⁷ Irska. — Briganti so prebivali na severu Anglije.

³⁸ Ti so prebivali na zapadnem delu otoka nasproti Hiberniji; današnji Wales.

³⁹ Rimska kolonija v Britaniji, danes Colchester.

⁴⁰ Severno od Silurov.

⁴¹ To se nanaša na oba Cezarjeva vojna pohoda v Britanijo l. 55 in 54 pred n. št., ki sta ostala brez uspeha.

⁴² Sifaka, numidskega kralja, je Lelius (201 pred n. št.) v triumfu pripeljal v Rim, Perseja, macedonskega kralja pa (167 pred n. št.) Emilius Paulus.

⁴³ Nero se je rodil 15. decembra 37 po n. št., zato je bil zdaj v 14. letu in torej prejel moško togo prezgodaj. Moško togo so namreč v starejših časih dobivali mladeniči po dokončanem 16. letu, pozneje pa na koncu 15. leta.

⁴⁴ Germanika. Bila je Kaligulova sestra.

⁴⁵ Med njimi zlasti velika uharica.

⁴⁶ Tako da ni bil oviran dovoz po morju v Mesto.

⁴⁷ Bila sta Tiridates in Pakorus.

⁴⁸ Ki je zopet zasedel prestol Armenije.

⁴⁹ On bi bil lahko že prej zaradi očetovega zločina dal sina usmrtiti.

⁵⁰ S pretorskimi insignijami in denarno nagrado.

^{50a} *Vrzel v Tacitovem tekstu je zapolnjena po smislu.*

⁵¹ Mesto Cilicije v Mali Aziji ob morju nasproti Cipru, zdaj Anemur.

⁵² Moštvo je sestajalo iz samih zločincev.

⁵³ Agripina ga je sovražila, ker je bil proti njeni zakonski zvezi s Klaudiom.

⁵⁴ Bil je šele v šestnajstem letu.

⁵⁵ Ilium je Novi Ilium, ki je ležal bliže obali kakor stari Ilium, t. j. Troja.

⁵⁶ Jugovzhodno od Mutine ob cesti via Aemilia, sedaj Bologna.

⁵⁷ Namreč lastna vlada, katero jim je Klaudius (44 po n. št.) vzel, ker so nekaj Rimljanov križali.

⁵⁸ Apamea v Veliki Frigiji ob Meandru v Mali Aziji.

⁵⁹ Prokuratorji so bili cesarski uradniki, vzeti iz viteškega stanu, ponajveč pa so bili to cesarski osvobodenci, ki so s tem postali vitezi. V cesarskih provincah je bila vsa finančna uprava v rokah prokuratorjev, v senatnih provincah pa je prokurator upravljal samo dohodke ce-

sarjeve osebne blagajne, ki je bila od države ločena. V manjših provincah, kakor na primer v Mauretaniji, Judeji itd., so se tudi namestniki imenovali prokuratorji in v njihovih rokah je bilo razen financ tudi sodstvo in administracija. In slednjič so se imenovali prokuratorji tudi tisti, ki so skrbeli za obračunavanje cesarskega zasebnega premoženja; pooblastila le-teh je Klaudius zelo razširil.

⁶⁰ Prvotno je bilo sodstvo v rokah senata. Gaius Sempronius pa je l. 123 pred n. št. zaradi podkupljivosti in lakomnosti senatorjev s svojim predlogom dosegel, da se je sodnost senatu odvzela in predala viteškemu stanu. L. 106 pred n. št. je konzul Servilius Cepio dosegel, da se je sodstvo razdelilo med oba stanova; za drugega Mariovega konzulata so dobili vitezi sodstvo spet nazaj, dokler ga ni Sula zopet vrnil senatu.

⁶¹ Augustova ljubljenca.

⁶² Koios, sin Urana in Gee, titan, je bil soprog svoje sestre Febe in oče Fatone in Asterie. — Klaudius se je posebno rad ukvarjal s študijem starin.

⁶³ Njegovo ime je bilo pravzaprav Andriskus; bil je nizkega rodu, pa se je izdajal za pravega sina kralja Perseja in se je kot tak polastil Macedonije. Premagal ga je pretor Cecilius Metellus l. 148 pred n. št.

⁶⁴ Kralja Antioha v Siriji je l. 190 pred n. št. premagal L. Scipio (Asiatikus) pri Magnesiji in Perseja L. Emilius Paulus v bitki pri Pidni l. 168 pred n. št. — Aristonikus, sin pergamskega kralja Eumena II., je l. 131 pred n. št. dvignil zastavo upora na čelu močne najemniške vojske in osvobojenih sužnjev. Spočetka se je srečno vojskoval proti rimskim legijam, toda prezgodaj (130 pred n. št.) se je sreča obrnila, Aristonikus je bil premagan in kot ujetnik prepeljan v Rim, kjer je padel pod rabljevo roko.

⁶⁵ M. Antonius (Kretikus), sin govornika in oče triumvir, je 74 pred n. št. vodil vojno proti gusarjem, zlasti proti Kreti.

⁶⁶ V mitridatski in gusarski vojni.

⁶⁷ To so tuni, ki so v brezštevilnih množicah drveli iz Črnega morja proti Bizancu, kjer so jih polovili, nasolili ter odpeljali v Grčijo in v Rim. Tuni so prihajali v Črno morje spomladi. Čuvaj na visokem ogredju je dal znamenje in prihiteli so ribiči na ladjah veslačih in polovili ribe.

⁶⁸ Azijski.

⁶⁹ Od strele

⁷⁰ Mesto v Laciju na meji Kampanije; v bližini so bili slavni zdravilni vreli.

⁷¹ T. j. odsotnost Narcisa.

⁷² Usmrtiti jo je dal šele Galba.

TRINAJSTA KNJIGA

¹ M. Junius Silanus je bil starejša brat L. Junia Silana, sina Apia Junia Silana in prapravnuk Augustov.

² Namreč Kaligula.

³ Bil je komaj 17 let star.

⁴ Augustova hčerka je bila Julia, le-ta mati mlajše Julie, njena hčerka Emilia Lepida in ta mati Junia in Lucia Silana.

⁵ Tisti, ki je stražil v palači s pretorijansko kohorto.

⁶ Namreč med bogove prištetega Klaudia.

⁷ Klaudius se je zelo vneto ukvarjal z grško in rimsko literaturo; omenja se več njegovih spisov, na primer dvajset knjig etrurskih zgodb, zgodovina republike po končanih državljanjskih vojnah in njegova lastna biografija.

⁸ Njegova svetovalca sta starejša prijatelja, Burus in Seneka, vzor pa je Augustus.

⁹ Zakonodaja, volitev starih republikanskih uradnikov, kriminalno in vrhovno sodstvo v tistih delih države, ki so imeli še staro republikansko formo.

¹⁰ To so senatne province.

¹¹ Mala Armenija med Pontom, Kapadocijo in Veliko Armenijo.

¹² Nero se je rodil 15. decembra 37 po n. št.

¹³ Vsi višji uradniki, ki so ostali iz republike, zlasti konzuli, so morali priseči, ko so zapuščali svoj urad, da niso med svojim uradovanjem ničesar storili zoper zakone.

¹⁴ V Augustovem mavzoleju.

¹⁵ Ne med Neronom in Britanikom, ampak sploh med brati, to so na primer Atreus in Tiestes, Eteokles in Polinejkes idr.

¹⁶ Antonia in Oktavia.

¹⁷ Tovariš pri mizi je bil pod zaščito gostinskih bogov in nedotakljiv.

¹⁸ Klaudijske, v katero je prišel z adopcijo.

¹⁹ S tem so mislili Bura in Seneko.

²⁰ Antonie mlajše, Neronove prababice.

²¹ Domitia je bila sestra Domitije Lepide. Vzrok sovrastva med njo in Agripino je bilo to, ker se je njen mož Pasienus Krispus od nje ločil, da bi se oženil z Agripino.

²² Fabius Rustikus, sodobnik Klaudia in Neron, je opisal čas obeh cesarjev. — Plinius je starejši Plinius, ki je spisal zgodovino Rima od tam, kjer je prenehal pisati Aufidius Basus. — Cluvius Rufus je opisal dobo Neron, Galbe, Otona in Vitelia.

²³ Seveda niso bili vsi igralci sploh izgnani, ampak samo tisti, ki so povzročali nemire med gledalci.

²⁴ Mišljene so štiri mestne tribue, v katere so se vpisovali osvobodenci; njim nasproti je enaintrideset kmetijskih. Z dekurijami so mišljeni kolegiji pisarjev, lektorjev, uradnih slug in glasnikov.

²⁵ Sedem kohort, imenovanih vigiles, so tvorili samo osvobodenci. Bilo jih je v poznejšem času 7000 mož.

²⁶ Gospodar je mogel sužnju podeliti svobodo na dva načina. En način je bila slovesna osvoboditev sužnja, ki je bila povezana z državljanstvom, drugi pa neslovesen, ko je gospodar zasebno izjavil, da naj bo suženj svoboden.

²⁷ Neslovesno osvobodjeni sužnji niso mogli delati oporoke niti postati dediči, ampak so bili v trenutku svoje smrti spet sužnji in njihovo premoženje je pripadlo njihovim prejšnjim gospodarjem.

²⁸ Postali so takoj nato pretorji, medtem ko je sicer sledila kvestura ediliteta ali tribunat.

²⁹ To davščino je uvedel Augustus.

³⁰ Na vzhodni strani Kaspiškega morja.

³¹ Imenovala se je Ferrata.

³² Ta se je imenovala legio tertia Gallica.

³³ Mesto v Pontu, zdaj pri Turkih Tarabasun, pri Grkih Trebizonda. Dovoz je prihajal iz Bizanca in iz azijskih provinc.

³⁴ Ščitno streho so Rimljani imenovali testudo (želvo); to so vojaki napravili tako, da so, strnjeni v bojno vrsto, držali nad seboj ščite.

³⁵ Seneko je Mesalina obdolžila prešuštva z Germanikovo hčerko Iulio, Viniciovo soprogo. Klaudius ga je izgnal na Korsiko.

³⁶ Da bi v tem času dobili iz province Azije potrebne dokaze in priče.

³⁷ Pozneje omenjenemu Nerulinu. Vnučinja je bila bržčas hčerka drugega sina Cesonina, ki je bil ali že mrtev ali pa še v izgnanstvu.

³⁸ Po tem zakonu obsojeni so morali v izgon na kak oddaljen otok.

³⁹ Mulvijski most (Pons Mulvius) je na severu Mesta držal čez Tiber; za časa Sule ga je zgradil cenzor M. Emilius. Čez most je šla Flaminijska cesta.

⁴⁰ Te vrtove je napravil zgodovinar Salustius; ležali so vzhodno od Flaminijske ceste in se razprostirali od Kvirinala do Pincija.

⁴¹ Ker so hoteli po njem dedovati, so uporabili vsa sredstva, da je pravdo dobil.

⁴² Paulinus Pompeius je poveljeval vojski v spodnji, L. Vetus pa v Zgornji Germaniji.

⁴³ V provinco, ki se je imenovala provincia Belgica.

⁴⁴ To gledališče je bilo največje; v njem je bilo po Pliniu prostora za štiri tisoč ljudi.

⁴⁵ Senatorji so sedeli na lesenih klopih v orkestri, vitezi pa v štirindvajsetih vrstah ob orkestri.

⁴⁶ Ti so prebivali zahodno od reke Ems, južno od Frizijcev, in so bili zavezniki Rimljanov.

⁴⁷ Tacitus daje germanskim bogovom rimska imena,

⁴⁸ To je bil smokovec, v začetku posvečen boginji Ruto sta Tim in Votan.

mini. Pod njim je volkulja dojila Romula in Rema. Smokovec je stal na Germalu, tistem delu Palatina, ki leži nasproti Kapitolu.

STIRINAJSTA KNJIGA

¹ Nero je takrat vladal že šest let.

² Ti Minervi posvečeni prazniki so bili 19. marca in so trajali pet dni; prirejale so se vesele igrice in poznejše gladiatorske borbe.

³ Dio 61, 14 pravi, da je Nero ogledoval nago telo svoje matere in pri tem govoril: »Nisem vedel, da sem imel tako lepo mater.«

⁴ Ne na nalašč za to narejenem mrtvaškem odru.

⁵ Takoj po Neronovem rojstvu.

⁶ V neki knjigi, ki se je izgubila.

⁷ Namreč v Rim.

⁸ Ptolemeus Apion je postavil rimski narod l. 96 pred n. št. za dediča svoje dežele Cirene.

⁹ To je theatrum Pompeii, zgrajen l. 55 pred n. št. na Martovem polju. Bilo je prvo zidano gledališče.

¹⁰ Namreč iz Grške.

¹¹ Pretorjem, ki so dajali igre na svoje stroške.

¹² Tisti, ki so bili iz Italije pregnani.

¹³ Njegova mati je bila Julia, hčerka Drusa, ki je bil Tiberiov sin.

¹⁴ Studenec Marciovega vodovoda je v Tiburski pokrajini, iz njega je pretor Marcius Reks napravil vodovod, ki je dajal mestu najboljšo in najčistejšo vodo. Vse vodovje in njegovi izviri so veljali za svete, posebno pa še ta.

¹⁵ Mardi so bili roparski gorjanci ob Kaspiškem morju in razširjeni po več deželah. Ti, ki so tu omenjeni, so živeli v Armeniji.

¹⁶ To je bilo za Rimljane, ki so navajeni na kruh, zelo hudo.

^{16a} Mišljen je Perzijski zaliv.

¹⁷ Pravzaprav pravnuk, kajti njegov ded je bil Aleksander, sin judejskega kralja Heroda Velikega, njegova babica pa hči omenjenega Arhelaja, kralja Kapadocije. Bil je torej samo po materi kapadocijskega kraljevskega rodu.

¹⁸ V Frigiji.

¹⁹ Bržkone se je zdaj imenovalo colonia Neronea Augusta Puteoli.

²⁰ Anglesey.

^{20a} To je v ogenj plamenic.

²¹ Sužnji rimske države, ki jih je izbral prokurator.

²² Ti svečeniki so bili izbrani iz domačinov in so morali za svoje svečeništvo žrtvovati veliko denarja.

²³ V kuriji kamulodoneuskih kolonistov.

²⁴ Sedanji London.

²⁵ Municipij, t. j. podeželsko mesto; pri St. Albans v grofiji Hertford.

²⁶ Zamenjavati ujetnike ali jih izpuščati proti odkupnini.

²⁷ S tem, da so pobijali tiste, ki bi se tudi sami utegnili maščevati.

²⁸ Dokler ne bo odpoklican.

²⁹ Med Suetoniom Paulinom in Katom Decianom.

³⁰ Kakor je bil to storil Klasicianus.

³¹ To je še trem. Rimsko oporoko je namreč moralo zapečatiti sedem prič, ki so bili državljani.

³² To je bil zakon Kornelia Sule; ponaredba se je kaznovala s pregnanstvom in zaplembo premoženja.

³³ Pravoznanstvo.

³⁴ Ta gimnazija je bila na Martovem polju. Zgradba take gimnazije s toplim kopališčem in razdeljevanje olja senatu in vitezom pri njegovi posvetitvi, to vse je

kazalo cesarjevo željo, da bi se možje višjih stanov tudi udeleževali teh tekem.

³⁵ Zaradi izsiljevanja je bil iz senata izključen.

³⁶ Namreč lex maiestatis, ki od Klaudia dalje vse do tega leta ni bil več v veljavi.

³⁷ Poznejši cesar.

³⁸ Suetonius in Dio poročata, da je umrl zaradi strupa.

³⁹ Nero je bil sin mlajše Agripine, soproge Gnea Domitia; ta Agripina je bila hče starejše Agripine in Germanika, starejša pa hči Agripe in Julie, Julia hči Augusta.

⁴⁰ Ko se je sovraštvo med Agripo in Marcelom čedaje bolj kazalo, je Augustus poslal Agripo v Sirijo za vrhovnega upravitelja province; toda Agripa je upravo prepuštil svojim legatom, sam pa se je umaknil na Lesbos v Mitilene.

⁴¹ Vitelius je bil Klaudiov ljubljeneec.

⁴² Rimski velikaši, ne samo cesarji in člani cesarske rodbine, so javno nastopali s spremstvom.

⁴³ Burus si je namreč hotel — meni Tigelinus — ohraniti Neronovo naklonjenost, a vendar ne služiti kot orodje za umor Agripine, s katero je bil na videz prijatelj.

⁴⁴ T. j. ob imenu Sule se spominjata na diktatorja Sulo.

⁴⁵ Sina cesarja Tiberia.

⁴⁶ Plautus je bil sin Julie, hčerke Drusa, Tiberiovega sina.

⁴⁷ Sovraštvo vseh dobro mislečih do Nerona.

⁴⁸ Na tem mestu je tekst okrnjen, Neronove besede so rekonstrukcija; Dio Kasius navaja, da je Nero rekel: »Nisem vedel, da je imel dolg nos.«

⁴⁹ Namreč Klaudia, na čigar zastrupitev ga je njena oseba spominjala.

⁵⁰ Germanikovo soprogo, ki je bila tudi izgnana na otok Pandaterijo. — Julia je njena hči.

⁵¹ Namreč Akte.

⁵² Oktavia, hčerka Klaudia in Mesaline, je bila res po polji sestra Nerona, katerega je bil Klaudius adoptiral.

⁵³ Oktaviin ded in Neronov praded Drusus ter Neronov ded sta nosila priimek Germanikus.

⁵⁴ Patron je imel pravico do znatnega dela osvobojenčeve dediščine. — Romanus je bil bržkone tudi cesarjev osvobodilec.

PETNAJSTA KNJIGA

¹ Adiabeni so bili v odvisnosti Partov.

² Namreč partskih.

³ Vologeses, Tiridates (vicekralj v Armeniji) in Pakorus (vicekralj v Mediji) so bili bratje, sinovi Bononesa.

⁴ Tigranocerta je bila poznejše, od Tigranesa ustanovljeno glavno mesto Armenije.

⁵ Katapulte so bile nekaki vodoravni topovi, s katerimi so streljali puščice, baliste pa stroji, ki so z njimi metali kamenje.

⁶ Namreč Arsamosato.

⁷ Poraz v kaudinskih prelazih l. 321 pred n. št., pri Numanciji v Hispaniji l. 137 pred n. št.

⁸ V svojih komentarjih, ki jih je uporabil starejši Plinius.

⁹ Konjenico Partov, ki se je utegnila obrniti proti Siriji.

¹⁰ To je, ko Petus še ni bil potolčen.

¹¹ Pri volitvah visokih uradnikov so imeli prednost kandidati, ki so imeli največ otrok.

¹² Ta zakon je prepovedoval sprejemati denar za odvetništvo.

¹³ Mišljen je zakon lex Iulia de ambitu.

¹⁴ To je lex Calpurnia de pecuniis repetundis iz l. 149 pred n. št. Zakon ljudskega tribuna L. Kalpurnia Pisona Frugi.

¹⁵ Njeno ime je bilo Klaudia.

¹⁶ To sta bili Fortuna secunda in adversa, kateri so posebno častili v Anciju in sta se imenovali Fortunae Antiatinae.

¹⁷ Tiridates je bil, kakor poroča Plinius, duhovnik-mag starih Medov in Perzov.

¹⁸ V kaki bližnji rimski provinci, v Siriji ali Kapadociji.

¹⁹ Prefekti so poveljniki kohort in konjeniških oddelkov zaveznikov v manjših provincah. Pri prokuratorjih je predvsem misliti na upravitelja Kapadocije.

²⁰ Mišljeni so upravitelji provinc, v katere so pošiljali bivše pretorje, torej legati pro praetore v Ciliciji, Liciji, Pamfiliji, Galaciji ter prokonzul v Bitiniji in Pontu.

²¹ Iz Dalmacije, Panonije, Mezije, Norika in Recije.

²² Mesto v Kapadociji, nedaleč od Eufrata.

²³ Lukulus je premagal Tigranesa, kralja Armenije v letih 69 in 68 pred n. št.

²⁴ Ekbatana je bilo nekoč glavno mesto Medije, zdaj Hamadan. Kot poletna rezidenca partskega kralja ni pripadala tej provinci.

²⁵ Primorske ali Ligurske Alpe so se razprostirale od Genove, kjer se začneja Apenini, do Vara in od tod proti severu do izvira Pada ali do gore Vesulus, zdaj Monte Viso. Provincio primorskih Alp je l. 14 pred n. št. ustanovil Augustus; upravljal jo je prokurator. — Ius Latii je dal provincialom ne le vse pravice rimskih državljanov, ampak še posebne predprave pred peregrini; tudi rimsko državljanstvo so lahko dosegli.

²⁶ Zakon po predlogu ljudskega tribuna L. Roscia Otona l. 67 pred n. št. Ta zakon se je nanašal samo na teater, v Cirkusu niso imeli vitezi posebnih prostorov.

²⁷ V olimpijskih, nemejskih, istmiških in pitijjskih tekmah.

²⁸ Nastal je namreč potres.

²⁹ Od Brundisia. — Beneventum je mesto ob cesti, ki je držala od Neaplja v Brundisium.

³⁰ To je cesarja, ki je bil najvišja sodna instanca.

³¹ Rumeni tančica, ki jo je nosila nevesta na poročni dan, se je imenovala flammeum.

³² Namreč za modius, ki je bil rimska žitna mera. Po Pliniu je tehtal modius galskega žita dvajset funtov.

³³ Dio Kasius pripoveduje: Nero je stopil na nadstreshek svoje palače, od koder je bilo videti skoraj ves požar, ter je opeval v citraški obleki porušenje Troje, kakor je rekel, v resnici pa porušenje Rima.

³⁴ To svetišče je stalo na Aventinu. — Herkulov veliki oltar in njegovo svetišče je bilo na trgu forum boarium, svetišče Jupitra Statorja, Regia in Vestino svetišče na severni strani Palatina.

³⁵ Kakor pravi pripovedka, je prišel Herkules z ugrabljeno Gerionovo govedjo tudi tja, kjer se je pozneje ustanovil Rim.

³⁶ Mišljeni so tudi spisi, ki so bili v raznih bibliotekah.

³⁷ Leta 390 pred n. št.

³⁸ Tako imenovana zlata Neronova palača je zavzemala toliko prostora, da je na njem lahko stalo mnogo hiš.

³⁹ Selisternije so božje gostije, pri katerih so postavljali kipe bogov na stolice; če so veljale samo ženskim božanstvom, so se tako imenovale. — Pervigilije so bile ponočne svečanosti, ki so jih prerejale samo ženske, katerih moške so še živeli.

⁴⁰ Za javne zgradbe, zlasti pa za njegovo palačo. — Tako imenovana svobodna mesta so takšna, ki so imela

lastno upravo in jurisdikcijo; bila so: 1. takšna s pismeno zavezniško pogodbo in 2. takšna, ki so bila oproščena neposrednih davkov in niso imela rimske posadke.

⁴¹ Mesto v Laciju, štiri milje vzhodno od Rima, sedaj Palestrina. Tam je bila cesarska gladiatorska šola.

⁴² Spartakus je bil navaden vojak in pobegel gladiator, ki je v suženjski vojni (l. 73–71 pred n. št.) potolkel vojski konzulov Gnea Lentula in L. Lentula, dalje pa še pri Mutini prokonzula L. Kasija Longina. Zbudil je velik strah v Rimu.

⁴³ To predgorje je bilo na slabem glasu zaradi pogostnih brodolomov.

⁴⁴ Tako poroča Suetonius, da je neka repatica, ki je po ljudskem mnenju prerokovala vladarjem konec, svetila več noči zaporedoma; Nero se je ustrašil in astrolog Babilus mu je rekel, da kralji po navadi taka znamenja pomirjajo s plemenito krvjo in s tem prevladujejo s sebe nesrečo na glave velikašev, nakar se marsikateri odličnik določi, da mora umreti.

⁴⁵ Znani pesnik, ki je napisal »Pharsalia«, Senekov vnuk.

⁴⁶ Sin M. Junia Silana. Bil je Augustov pravnuk.

⁴⁷ 19. aprila. Igre so od l. 44 pred n. št. prirejali aediles Cereales in so trajale od 12. do 19. aprila; zadnji dan so bile cirkuške igre.

⁴⁸ Mesto v Etruriji ob cesti, ki gre od Falerijev proti Perusiji.

⁴⁹ T. j. ne da bi v koledarju pogledal, ali je ta dan srečen ali nesrečen.

⁵⁰ Prej se je namreč moralo terjatvam upnikov odzvati, preden so se realizirala v testamentu določena darila.

⁵¹ Suetonius pravi, da mu je za to dal rok ene ure.

⁵² Glej poglavje 45.

⁵³ Tam se je v zadnjih letih pogosto zadrževal in se je le malokdaj pokazal na dvoru.

⁵⁴ Namreč Pisona v nasprotju.

⁵⁵ V nasprotju do cesarja.

⁵⁶ Agripine in Britanika.

⁵⁷ Kakor je znano, so Tacitus in vsi stari historiki ponovili govore navedenih oseb tako, kakor so se sami izražali.

⁵⁸ Statius je bilo njegovo rodno ime, drugo ime Aneus je dobil od Seneke kot njegov klient.

⁵⁹ To je trobelikov strup.

⁶⁰ Besedo sotér.

⁶¹ Zato, ker je šla s svojim možem v izgnanstvo, čeprav je imela veliko premoženje, in ker je vse premoženje zgubila zavoljo njega.

⁶² Verginius Flavus, učitelj pesnika Persia, je bil eden izmed najslavnejših retorjev tistega časa in je napisal Retoriko.

⁶³ Namreč Kaligule.

⁶⁴ Cerealia, 19. aprila, so od l. 44 pred n. št. dalje prirejali aediles Cereales; trajala so od 12. do 19. aprila; zadnji dan so bila circensia, t. j., praznovala so se z igrami v Cirku.

⁶⁵ Ker je bila zarota aprila odkrita.

^{65a} Tu je v tekstu majhna vrzel: eno svetišče je bilo v Rimu, drugo v Ferentinu.

^{65b} Namreč Neron.

⁶⁶ Iulius Vindex, propretor v Galiji, je zgrabil l. 68 po n. št. za orožje proti Neronu in predlagal namestnika v Španiji Servia Sulpicia Galbo za cesarja. Dasi so bile njegove čete pobite in se je zaradi tega sam usmrtil, je bil vendar padec Nerona posledica njegovega upora.

SESTNAJSTA KNJIGA

¹ Poznejšega cesarja.

² V Mavzoleju.

³ Saj je njeno smrt povzročil Nero.

⁴ S Silanom.

⁵ To je — otrokom Rubelia Plauta.

^{5a} Vetus, tašča Seksta in hči Polita.

⁶ Tako so se imenovali trije meseci po Neronu, ker je le-ta nosil tudi imeni Klaudius in Germanikus. Toda to prilizovanje ni imelo uspeha.

⁷ Oba Torkvata sta namreč tudi nosila ime Iunius po rodu Silanov.

⁸ Mesto Lugdunum, sedanji Lyon, je l. 58 po n. št. hudo prizadel požar.

⁹ Pri požaru lanskega leta.

¹⁰ Omenja se že v 14. knjigi kot hraber vojščak; zaradi sramotilne pesmi Antistia Sosiana na Nerona je prišel tudi on v preiskavo.

¹¹ Kaliguli. Cerialis je izdal zaroto l. 40 po n. št.

¹² To so bile slavnostne igre, ki jih je Nero uvedel takrat, ko je dosegel mladeniško starost.

¹³ Patavium, sedaj Padova. To je po pripovedki ustanovil Antenor.

¹⁴ Te igre so se slavile vsako trideseto leto.

¹⁵ Kvindecimviri so bili petnajsterica svečenikov, ki so nadzorovali sibilinske knjige.

¹⁶ Stoična. Kvintus Elius Tubero, nečak mlajšega Afrikana, velik patriot in privrženec stoične filozofije, ki se je po njenih strogih načelih zvesto ravnal in po njih živel. Bil je odličen pravnik, toda robat in oduren v vedenju. — M. Favonius je bil tudi stoik, ki je pretirano posnemal Katona.

¹⁷ Bilo je namreč s peskom zasuto.

¹⁸ Mišljeni so stoiki, zlasti Kato.

¹⁹ To svetišče je stalo na trgu forum Iulium. V bitki pri Farsalu ga je Cezar obljubil Veneri, ker se je Julijski rod ponašal, da izvira iz te boginje. V tem se je zdaj zbiral senat.

²⁰ Cesarski kvestorji, imenovani tudi quaestores candidati principis, ker jih je cesar postavljaj, so bili dvorni uradniki in so v senatu brali cesarske govore in dopise.

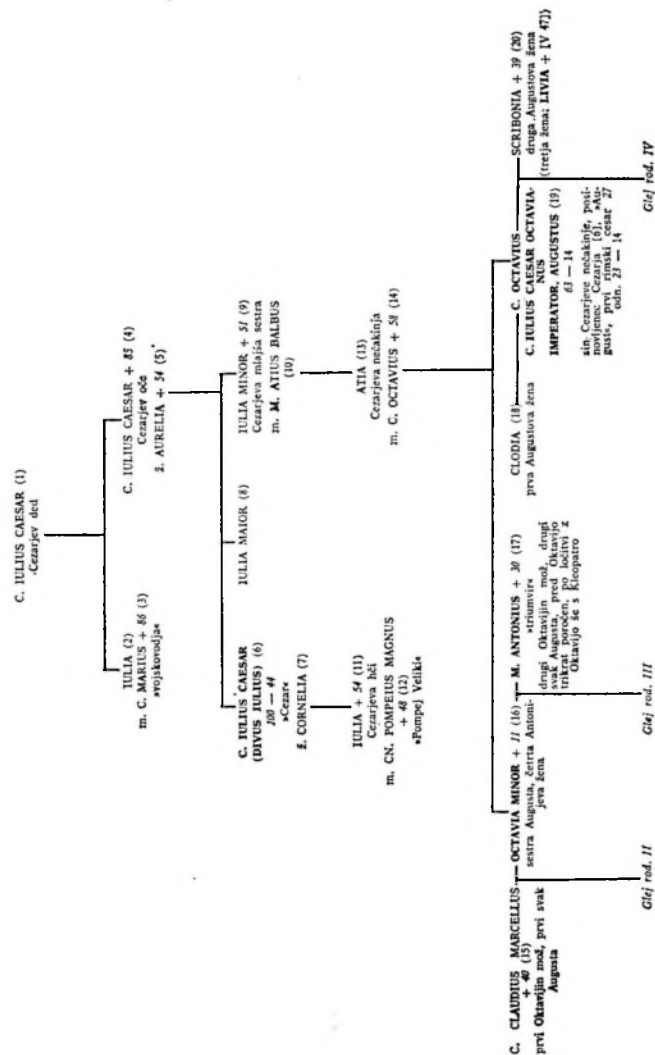
²¹ To se nanaša na rimske viteze, ki so radi živeli v provincah kot trgovci in državni zakupniki.

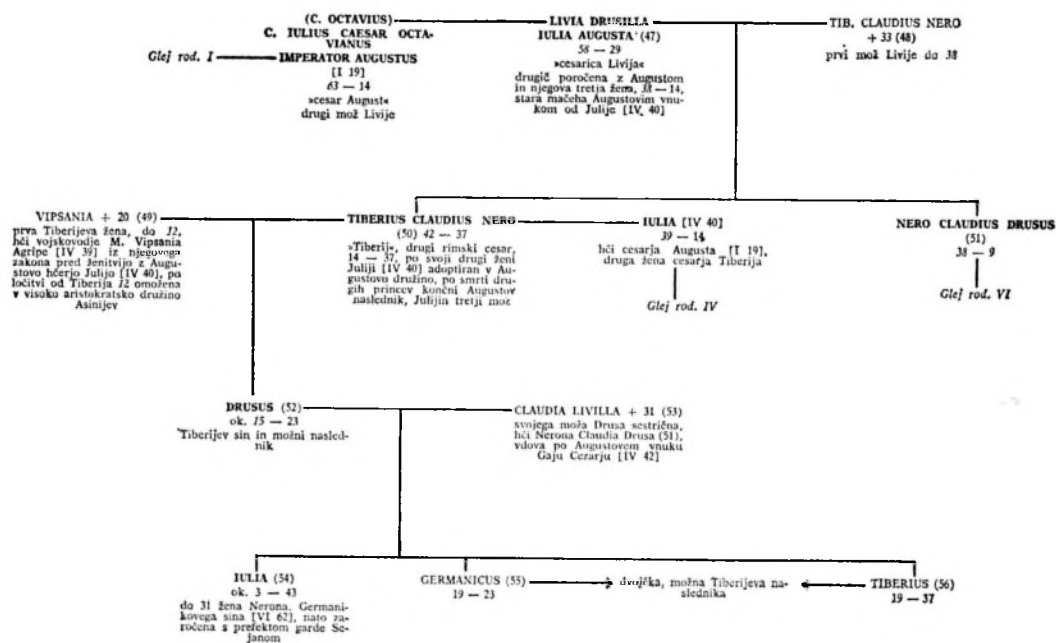
²² Žrtvenik Venere Roditeljice.

²³ Ta je bil v milosti pri Neronu kot tovariš pri njegovih razuzdanostih.

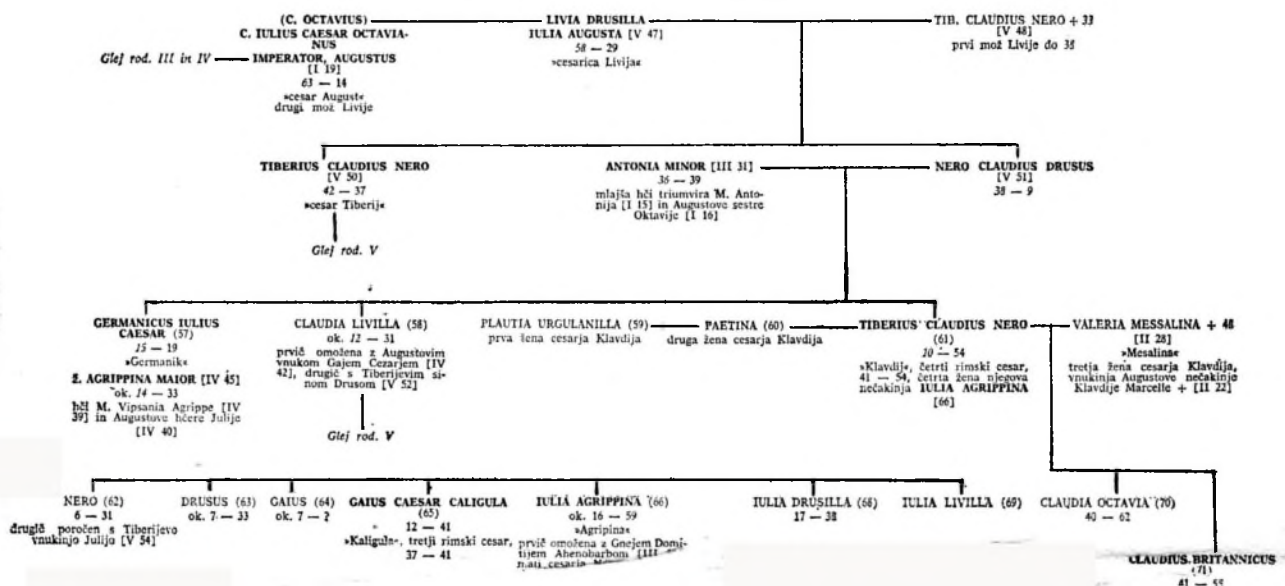
²⁴ Konzuli kot predsedniki senata so izvrševali njegove obsodbe. Vsak konzul je imel od l. 28 pred n. št. dva kvestorja, ki si ju je sam izbral iz vseh kvestorjev.

²⁵ Njena mati je bila soproga Cecine Peta. Ko je moral le-ta zaradi udeležbe pri uporih proti Klaudiju umreti, ga je prehitela in se je sama prebodla; nato je izdrla bodalo iz rane ter mu ga podala z besedami: »Petus, to nič ne boli.«

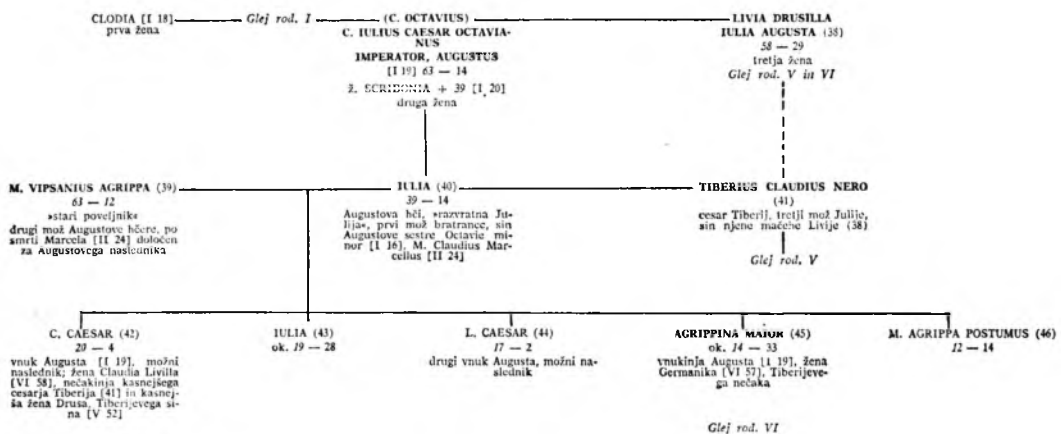

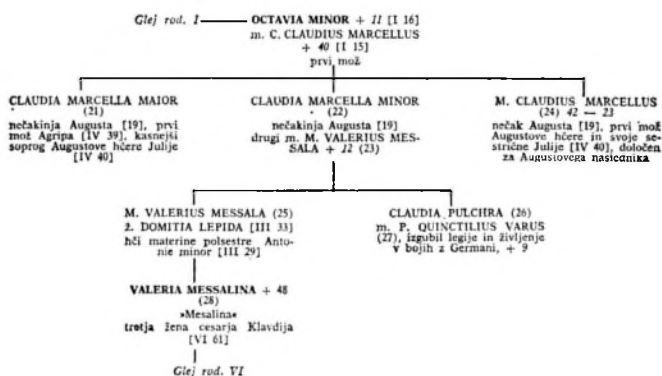
RODOVNIKI: VI, ADOPCIJA LIVIJE V AUGUSTOVO HIŠO, POTOMSTVO SINA DRUSA (DRUGA KLAVDIJSKA HIŠA)

RODOVNIKI: IV, AUGUSTOVA HISA, POTOMSTVO HČERE JULIJE

RODOVNIKI: II, HISA OCTAVIE (AUGUSTOVE SESTRE) IN PRVEGA MOŽA MARCELLA

RODOVNIKI: III, HISA OCTAVIE (AUGUSTOVE HČERE) IN DRUGEGA MOŽA ANTONIJA

